חסידות · ברסלב · ספרים של תלמידים

# סיפורים נפלאים רבי שמואל הורביץ

**ספריית אור ברסלב** · or-breslev.co.il

# סיפורים נפלאים רבי שמואל הורביץ

מקור הטקסט: אור ברסלב

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/סיפורים-נפלאים-רבי-שמואל-הורביץ/
הקובץ נוצר ב־15 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611151759 של הספרייה.

# תוכן העניינים

**ספר ספורים נפלאים** ..... 4
**התנהגות אדמו"ר זצ"ל עם האריסתוקרטין שבאומין** ..... 4
**ראה עוד מצאתי כתוב בכרך אחד שהיה אצל רבי נפתלי ז"ל** ..... 10
א ..... 11
ב ..... 14
ג ..... 15
ד ..... 16
משל מווערדא, ..... 17
מעשה ממרור שספר רבנו ז"ל ..... 18
מעשה שספר מהאוצר שתחת הגשר ..... 18
המשל מההינדיק [תרנגול הדן] ..... 19
המשל מהתבואה ..... 19
**** ..... 20
**** ..... 20
**** ..... 21
**** ..... 22
**** ..... 22
**** ..... 23
משלים מרבי אברהם ז"ל לענין שטות הבלי עולם הזה והתכלית ..... 24

## ספר ספורים נפלאים

וְהוּא סִפּוּרִים נִפְלָאִים וְנוֹרָאִים מַמַּעֲלַת כְּבוֹד קְדֻשַּׁת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא, נַחַל נוֹבֵעַ מְקוֹר חָכְמָה רַבֵּנוּ נַחְמָן מִבְּרַסְלֶב זֵכֶר צַדִּיק וְקָדוֹשׁ לִבְרָכָה זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וּנְלָוֶה לָזֶה סִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת וּמְשָׁלִים שֶׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וְהַנּוֹרָא זַ"ל. וּנְלָוֶה לָזֶה צַוָּאַת הָרַב הַגָּאוֹן וְכוּ' מוֹרֵנוּ הָרַב רַבִּי נַחְמָן אַב בֵּית דִּין דְּקִהִלַּת קְדֻשׁ טְשֶׁעהְרִין זַצַ"ל בַּעַל הַמְּחַבֵּר וּמְלֻקָּט סֵפֶר לְשׁוֹן חֲסִידִים וְדֶרֶךְ חֲסִידִים וְלִקּוּטֵי עֵצוֹת הֶחָדָשׁ וְלִקּוּטֵי עֵצוֹת מַהֲדוּרָא בַּתְרָא. וּפִרְפְּרָאוֹת לַחָכְמָה וְנַחַת הַשֻּׁלְחָן וְזִמְרַת הָאָרֶץ וְיִקְרָא דְּשַׁבָּתָא וּשְׁאָר סְפָרִים שֶׁעֲדַיִן הֵם בַּכְּתוּבִים.

סִפּוּרִים נִפְלָאִים מֵרַבֵּנוּ זַ"ל

## התנהגות אדמו"ר זצ"ל עם האריסתוקרטין שבאומין

כְּשֶׁנָּסַע רַבֵּנוּ זַ"ל מִזְּלַאטִיפָּאלְע לִבְרַסְלֶב דֶּרֶךְ אוּמָן (כִּי כֵן הַדֶּרֶךְ) שָׁבַת בְּאוּמָן (וְאָז הָיָה הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנָּסַע דֶּרֶךְ הַבַּיִת הַחַיִּים הַיָּשָׁן וְאָמַר פֹּה טוֹב לְהִקָּבֵר – דְּא אִיז גוּט צוּ לִיגָן, וְאָז הָיוּ בְּאוּמָן שְׁלֹשָׁה אֶפִּיקוֹרְסִים גְּדוֹלִים מְאֹד, הָאֶחָד שְׁמוֹ חַיְיקִיל וּשְׁנֵי חֲתָנָיו אֶחָד שְׁמוֹ הִירְשׁ בָּער, וְהוּא הָיָה הָאֶפִּיקוֹרֶס הַיּוֹתֵר גָּדוֹל שֶׁבְּיָמָיו מֵצַח הַנְּחָשׁ מַמָּשׁ, וְהַשֵּׁנִי שְׁמוֹ לַאנְדָא הוּא הָיָה רוֹפֵא בְּאוּמָן גַּם כֵּן אֶפִּיקוֹרֶס גָּדוֹל אֲבָל לֹא כְּהִירְשׁ בָּער וְכוּ'. וְהֵם הָיוּ חֲשׁוּבִים וּקְרוֹבִים לַמַּלְכוּת. וְהָיָה לָהֶם חֶרֶב שֶׁל זָהָב מַתָּנָה מֵהַמֶּלֶךְ, כִּי הָיוּ חָכָמִים גְּדוֹלִים וְנוֹדְעוּ לְשֵׁם בְּכָל אֶרֶץ רוּסְיָא, וְגַם בִּשְׁאָר אַרְצוֹת מַמָּשׁ בְּכָל הָעוֹלָם. וְדַרְכָּם הָיָה כְּשֶׁבָּא צַדִּיק מִפָּרְסָם לְאוּמָן, הָלְכוּ אֶצְלוֹ לִשְׂחֹק מִמֶּנּוּ, וְאִם בֶּאֱמֶת הוּא חָכָם לְדַבֵּר אִתּוֹ. וּפַעַם אַחַת כְּשֶׁהָרַב הַצַּדִּיק מִבַּאר־דִּיטְשׁוֹב רָצָה לִהְיוֹת רַב בְּאוּמָן הֵם לֹא הִנִּיחוּ. וְכֵן הָרַב מִשִּׁפִּיטִיוֹוקָא וְכוּ'. וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, רַבֵּנוּ שָׁבַת שָׁם כַּנַ"ל. אָמַר חַיְיקִיל הַנַ"ל אֲנִי אֵלֵךְ לְתָהוֹת עַל קַנְקַנּוֹ וְאַתֶּם תִּישְׁנוּ, וְאִם יֵשׁ עִם מִי לְדַבֵּר אָז תֵּלְכוּ גַּם כֵּן. וּבָא חַיְיקִיל הַנַ"ל לְבֵית רַבֵּנוּ, וְשָׁאַל אוֹתוֹ רַבֵּנוּ זַ"ל מָה רוֹצֶה? וָואס ווִיל אַ יְהוּד? [מָה רוֹצֶה יְהוּדִי?] עָנָה וְאָמַר: שָׁמַעְתִּי שֶׁבָּא אָדָם גָּדוֹל וּבָאתִי לְקַבֵּל פָּנָיו. עָנָה רַבֵּנוּ זַ"ל וְאָמַר: הֲלֹא אָדָם גָּדוֹל יֵשׁ מִמּוּלִי (כִּי מוּל בֵּית שֶׁהִתְאַכְסֵן שָׁם רַבֵּנוּ זַ"ל הִתְאַכְסֵן גַּם כֵּן שַׂר אֶחָד גֶּענִיראַל), מַדּוּעַ לֹא תֵּלֵךְ לְקַבֵּל פָּנָיו. וְהָיָה זֶה כְּמוֹ סְטִירָה בְּפָנָיו וְשָׁתַק. וְאַחַר כָּךְ הָלַךְ לְבֵיתוֹ. עָנָה וְאָמַר לָהֶם: אַף שֶׁדִּבַּרְתִּי עִמּוֹ דְּבָרִים מְעָטִים וְהוּא נָתַן לִי בְּזִיּוֹן קָצַת, אַף עַל פִּי כֵן אֲנִי רוֹאֶה שֶׁיֵּשׁ עִם מִי לְדַבֵּר, עַל כֵּן תִּישְׁנוּ קָצַת וְתֵלְכוּ וְיִהְיֶה בְּאֶמְצַע סְעֻדָּתוֹ. וְכֵן הָיָה וּבָאוּ בְּאֶמְצַע הַסְּעֻדָּה, וְרַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר אָז תּוֹרָה. וּכְשֶׁנִּכְנְסוּ הִפְסִיק וְסִבֵּב בְּחָכְמָתוֹ שֶׁבָּא מִזֶּה הַתּוֹרָה לְאֵיזֶה חֶשְׁבּוֹן עָמֹק (כַּנִּרְאֶה מֵהַגְּמָרָא בְּסֶכָּה כָּל אַמְתָא בְּרִבּוּעָא אַמְתָא וְכוּ' וּמֵבִיא רַשִּׁ"י: לֹא דָק)

וְהֵם כְּשָׁמְעָם אָמְרוּ זֶה לָזֶה דְּאַס מיינט עֶר ניט זַיינֶע חֲסִידִים, דְּאַס מיינט עֶר אוּנְז [בָּזֶה אֵינוֹ מִתְכַּוֵּן לַחֲסִידָיו, בָּזֶה הוּא מִתְכַּוֵּן אֵלֵינוּ]. וְהֵם הֶעֱמִיקוּ בְּהַחֶשְׁבּוֹן וְלֹא יָדְעוּ אוֹתוֹ. וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו כֵּיוָן שֶׁאַתָּם יוֹדְעִים הַחֶשְׁבּוֹן תֹּאמְרוּ אוֹתוֹ לָנוּ. וְאָמַר לָהֶם. וּמְאֹד מָצָא חֵן בְּעֵינֵיהֶם וַיַּחְשְׁבוּהוּ לְחָכָם גָּדוֹל, וַיְבַקְּשׁוּ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּשָּׁאֵר בְּאוּמֶין. וַיֹּאמֶר לָהֶם כְּשֶׁיִּשְׁלְחוּ לוֹ הַסֵּפֶר "יֵין לְבָנוֹן" וְכוּ'. וְנָסַע לִבְרֶסְלֶב וְהָיָה שָׁם שְׁמוֹנָה שָׁנִים. וּבְלֵיל שַׁבָּת שֶׁהָיְתָה הַשְּׁרָפָה וְאָמַר רַבֵּנוּ זַ"ל שׁוין שׁוין [כְּבָר כְּבָר] כַּמּוּבָא בְּהַיְמֵי מוֹהֲרַנ"ת. וּבְיוֹם אֶחָד בָּא מֵהֶם שְׁלִיחַ מְיֻחָד עִם הַסֵּפֶר הַנַּ"ל וְשָׁמְבַקְּשִׁים אוֹתוֹ שֶׁיָּבֹא לְאוּמֶין וְכֵן הָיָה, כַּמּוּבָא שָׁם בְּהַיְמֵי מוֹהֲרַנ"ת. וְהֵם הָאֶפִּיקוֹרְסִים הַנַּ"ל עָשׂוּ בֵּינֵיהֶם קֶשֶׁר עִם שְׁבוּעָה מִכְּבָר מִכַּמָּה שָׁנִים שֶׁלֹּא יַזְכִּירוּ שֵׁם ה', הַיְנוּ שֶׁלֹּא יָבֹא לָהֶם שׁוּם סָפֵק בַּמַּחֲשָׁבָה אִם יֵשׁ ה' חַס וְשָׁלוֹם וְכוּ', כִּי דֶּרֶךְ הַמְחַקְּרִים וְחוֹשְׁבֵי הַמַּחֲשָׁבוֹת שֶׁפַּעַם אַחַת הֵם גּוֹמְרִים בְּמַחֲשַׁבְתָּם שֶׁכֵּן הָאֱמֶת, וְאַחַר כָּךְ בָּא לָהֶם מַחֲשָׁבָה שֶׁסּוֹתֶרֶת כָּל הָרְאשׁוֹנוֹת שֶׁהָאֱמֶת הוּא דַּוְקָא לְהִפּוּךְ, וְהֵם חָקְרוּ כַּמָּה וְכַמָּה שָׁנִים וְכוּ', עַל כֵּן גָּמְרוּ בִּשְׁבוּעָה כַּנַּ"ל שֶׁלֹּא יַנִּיחוּ לְכָנֵס בְּמֹחָם שׁוּם מַחֲשָׁבָה אַחֶרֶת, וְגַם בְּדִבּוּר לֹא יְדַבְּרוּ כִּי אוֹמְרִים שֶׁדָּבָר הָרָגִיל בִּלְשׁוֹן הָאָדָם הוּא הֶכְרֵחַ הַמְצִיאוּת, עַל כֵּן הִסְכִּימוּ שֶׁלֹּא יְדַבְּרוּ מֵה' וְכוּ'. וְכַאֲשֶׁר בָּאוּ אֶל רַבֵּנוּ זַ"ל, וְהָיוּ אֲצָלוֹ אֵיזוֹ שָׁעוֹת, וּבְכָל פַּעַם בָּא לָהֶם בְּפִיהֶם שֵׁם ה' וְהֵם אָמְרוּ כָּךְ שֶׁהִסְכִּימוּ וְכוּ' וְכַאֲשֶׁר בָּאִים לְרַבֵּנוּ זַ"ל רַיְיסְט מֶען מִיךְ בַּיי דִּי פְּאלִיס, הִירְשׁ בֶּער עֶס אִיז דָּא אַ גְּאט אוֹיף דֶּער וֶועלְט [מוֹשְׁכִים לִי בְּשׁוּלֵי בִּגְדִי, הִירְשׁ בֶּער יֵשׁ אֱלֹקִים בָּעוֹלָם]. וְרַבֵּנוּ זַ"ל הָיָה נִזְהָר מִלּוֹמַר לִפְנֵיהֶם תּוֹרָה, וּכְשֶׁבָּאוּ בְּאֶמְצַע הָיָה מְסַבֵּב לְדָבָר אַחֵר, וּלְרַבִּי נַפְתָּלִי אָמַר שֶׁהוּא יְדַבֵּר רַק עִם לַאנְדָא, וְעִם הִירְשׁ בֶּער כְּלָל וּכְלָל לֹא, וּלְר' נָתָן זַ"ל אָמַר שֶׁהוּא יְדַבֵּר עִם הִירְשׁ בֶּער. וּפַעַם אַחַת אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁיְּסַפֵּר לָהֶם מַעֲשֶׂה מֵהַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַ"ל. וְנִתְפַּלֵּא מוֹהֲרַנ"ת זַ"ל בְּלִבּוֹ הֲלֹא שָׁמַע מֵרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁיְּזַהֲרוּ מִלּוֹמַר תּוֹרָה לִפְנֵיהֶם. עָנָה רַבֵּנוּ זַ"ל וְאָמַר, וְואס הָאבּ אִיךְ גִּיזאגְט [מָה אָמַרְתִּי] "סַפְּרוּ בַגּוֹיִם אֶת כְּבוֹדוֹ". וּבְתַחְלַת בִּיאַת רַבֵּנוּ זַ"ל לְאוּמֶין חָשְׁבוּ אוֹתוֹ לְחָכָם אֲבָל לֹא כְּרַבָּם "וויזֶעל", וְאַחַר כָּךְ חָשְׁבוּהוּ שֶׁהוּא חָכָם כְּמוֹהוּ. וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁנּוֹכְחוּ לָדַעַת שֶׁהוּא יוֹתֵר חָכָם מִמֶּנּוּ. וְהָיָה לָהֶם קַשְׁיָא מֵרַבָּם הַנַּ"ל, וְלֹא יָדְעוּ תֵּרוּץ, וְהָלְכוּ אוֹדוֹת זֶה לְרַבֵּנוּ זַ"ל לִשְׁאֹל מִמֶּנּוּ. וְתֵכֶף כְּשֶׁנִּכְנְסוּ לְבֵיתוֹ הִקְשָׁה רַבֵּנוּ זַ"ל זֹאת הַקַּשְׁיָא וְעָנָה לָהֶם תֵּרוּץ נָכוֹן. וְנִתְפַּלְּאוּ מְאֹד וְנָשְׁקוּ אֶת רַגְלֵי רַבֵּנוּ זַ"ל וְאָמְרוּ לוֹ, מֵילָא זֹאת אֲנַחְנוּ יוֹדְעִים שֶׁאַתָּם יוֹתֵר חָכָם מִוּויזֶעל, שֶׁהוּא לֹא יָדַע תֵּרוּץ וְאַתָּם יוֹדְעִים תֵּרוּץ, אֲבָל מֵאֵיפֹה יְדַעְתֶּם הַמַּחֲשָׁבָה שֶׁלָּנוּ. עָנָה וְהִסְבִּיר לָהֶם שֶׁזֶּה מֻחֲמַת חָכְמָה, כִּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ מֹחַ נָקִי וָזַךְ, יָכוֹל לְהַכִּיר הַמַּחֲשָׁבָה עַל יְדֵי הַשְׁעָרוֹת. וְנִתְקַבֵּל אֶצְלָם. אֲבָל אַחַר כָּךְ כְּשֶׁיָּצְאוּ מִמֶּנּוּ הִתְפַּלְּאוּ

עוֹד יוֹתֵר וְאָמְרוּ: אוֹתָנוּ! חֲכָמִים כָּמוֹנוּ יָכוֹל לְהַתְעוֹת כָּל כָּךְ, הֲלֹא זֶה אִי אֶפְשָׁר בְּשֵׂכֶל אֱנוֹשִׁי בְּשׁוּם אֹפֶן וְכוּ'.

וּפַעַם אַחַת בָּא רַבֵּנוּ זַ"ל אֶצְלָם וְהָיָה לָהֶם סֵפֶר בִּלְשׁוֹן יָוָן (גְּרִיכִישׁ בּוּךְ) וְשָׁאַל אוֹתָם רַבֵּנוּ זַ"ל מַה זֹּאת? וַיַּעֲנוּ אוֹתוֹ כִּלְאַחַר יָד, זֶה אֵינוֹ בִּשְׁבִילֵכֶם. כָּךְ הָיָה אֵיזוֹ פְּעָמִים שֶׁשָּׁאַל אוֹתָם וְהֵם עָנוּ לוֹ כַּנַ"ל. וְלָקַח בְּיָדוֹ וְאָחַז מִסְפָּר שֶׁל אֵיזוֹ דַּפִּים מֵהַסֵּפֶר וְאָמַר לָהֶם בְּעַל פֶּה מַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם גַּם הַדַּף וְהַשּׁוּרָה, וְנִתְפַּלְּאוּ מְאֹד. הַכֹּל, שֶׁהֵם נִתְקַשְּׁרוּ אֵלָיו מְאֹד וְנִכְנַס אַהֲבָתוֹ בְּלִבָּם מְאֹד מֵחֲמַת גֹּדֶל חָכְמָתוֹ זַ"ל, וְהָיוּ רְגִילִין לִכְנֹס אֶצְלוֹ וְהָיָה נֶחְשָׁב מְאֹד בְּעֵינֵיהֶם. וּפַעַם אַחַת דִּבְּרוּ מִמְּשִׁיחַ, עָנוּ וְאָמְרוּ אֲנַחְנוּ רוֹצִים אֶתְכֶם לְמָשִׁיחַ. וּפַעַם אַחַת אָמְרוּ לוֹ שֶׁאִם הָיָה הַקֵּיסָר הַזֶּקֵן חַי הָיָה לוֹקֵחַ הַנַּיָּר וְהַכֶּתֶר מַלְכוּת מֵרֹאשׁוֹ, וּמַכְתִּיר אֶתְכֶם מֵחֲמַת חָכְמַתְכֶם הַנּוֹרָאָה, אֲבָל מַה נַּעֲשֶׂה שֶּׁזֶּה הַמֶּלֶךְ הוּא טִפֵּשׁ וְכוּ'. פַּעַם אַחַת שָׂחֲקוּ אֵצֶל רַבֵּנוּ זַ"ל בְּמִשְׂחַק הַשַּׁאח וְהַדֶּרֶךְ שֶׁבְּעֵת הַמִּשְׂחָק שׂוֹכְחִים אֶת חֶרְדַּת הַכָּבוֹד (אוּן מֶ'וֶועְרְט הֶיימִישׁ) וְלֹא הָיָה לָהֶם כָּל כָּךְ חֶרְדַּת הַכָּבוֹד מִמֶּנּוּ זַ"ל, וּבְאֶמְצַע בָּאוּ הָר' נָתָן וְהָר' נַפְתָּלִי אֶל הַבַּיִת בְּאֵימָה וּבִיְרָאָה כַּנָּהוּג, וּכְשֶׁרָאוּ אֶת זֹאת נָפַל לָהֶם חֲלִישׁוּת הַדַּעַת. עָנָה וְאָמַר לָהֶם רַבֵּנוּ זַ"ל: אַתֶּם אֵינְכֶם מַהַחִיל שֶׁלִּי. וְסִפֵּר לָהֶם מַעֲשֶׂה, שֶׁמֶּלֶךְ אֶחָד לָקַח פַּעַם אַחַת אֶת יְדִידוֹ לְחֶדֶר מְיֻחָד וְשִׂחֵק עִמּוֹ בְּהַשַּׁאח, וְהַדֶּרֶךְ וְכוּ' כַּנַ"ל. וְשָׂכַח הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא מֶלֶךְ, וְכֵן הַיְדִיד שָׂכַח שֶׁהוּא שׂוֹחֵק עִם הַמֶּלֶךְ וְשָׂחֲקוּ כִּשְׁנֵי אֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים, פַּעַם נָצַח הַמֶּלֶךְ וּפַעַם נָצַח הַיְדִיד וְכוּ', וְשָׂכַח מְעַט הַיִּרְאָה. וּבְעֵת הַזֹּאת הָיוּ נִצְרָכִים לְהַמֶּלֶךְ אֵיזוֹ שָׂרֵי הַמְּלוּכָה, וְנִכְנְסוּ אֵלָיו בְּאֵימָה וּבְיִרְאָה כַּנָּהוּג. וְהִתְחִיל הַיְדִיד לְהַבִּיט עַל עַצְמוֹ הֲלֹא הוּא שׂוֹחֵק עִם הַמֶּלֶךְ, וְלֹא שִׂחֵק בְּטוֹב מִכֵּיוָן שֶׁלֹּא יְנַצַּח אֶת הַמֶּלֶךְ. וַיֹּאמֶר לוֹ הַמֶּלֶךְ מַה זֶּה? זֶה אֵין עִנְיָן שֶׁלְּךָ, עִמָּם אֲנִי מַנְהִיג מְדִינוֹת, וְאִתְּךָ אֲנִי שׂוֹחֵק בְּשַׁאח מִיט זַיי פִּיר אִיךְ לֶעְנֶדער אוּן מִיט דִּיר שְׁפִּיעל אִיךְ שַׁאח. וְכֵן הָרְאָה רַבֵּנוּ זַ"ל בְּיָדָיו עַל מוֹהֲרַנַ"ת וְרַבִּי נַפְתָּלִי זַ"ל וְאָמַר, עִמָּם אֲנִי מַנְהִיג מְדִינוֹת, וְאִתְּכֶם אֲנִי שׂוֹחֵק בְּהַשַּׁאח. הַכֹּל שֵׂישׂ הַרְבֵּה לְסַפֵּר וַהֲמוֹן יְרִיעוֹת יִקָּצְרוּ מִמַּה שֶּׁעָסַק עִמָּהֶם וְכוּ'. וְהַסּוֹף הָיָה שֶׁבְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹן בְּאוּמֶין שְׁנַת תקע"א, הִתְפַּלְּלוּ יַחַד בְּקִבּוּץ רַבֵּנוּ זַ"ל, וּבָאָה שִׂפְחַת הִירֹשׁ בֶּער לִקְרֹא לוֹ שֶׁיֵּלֵךְ לִשְׁתּוֹת קָאוֶוה וְכוּ', עָנָה וְאָמַר לָהּ: זֶה לֹא, הַיְנוּ קֹדֶם תְּקִיעַת שׁוֹפָר אֵינִי הוֹלֵךְ לִשְׁתּוֹת. וְגַם הִתְחִיל לְהַנִּיחַ לִצְמֹחַ מְעַט זָקָן, וְגַם מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל חָזַר אֶת הַתּוֹרָה ח' לִקּוּטֵי תִּנְיָנָא "תִּקְעוּ תּוֹכָחָה" עִם הִירֹשׁ בֶּער הַנַ"ל, כִּי הָיָה דּוֹחֵק בַּבַּיִת, וּמוֹהֲרַנַ"ת רַק הָאָזְנַיִם הָיוּ פּוֹנִים לְרַבֵּנוּ זַ"ל, אֲבָל שְׂאָר הַגּוּף הָיָה עָלָיו דּוֹחֵק אֲנָשִׁים, וְאֶת הִירֹשׁ בֶּער לֹא דָּחֲקוּ כִּי יָרְאוּ מִמֶּנּוּ מֵחֲמַת שֶׁהָיָה קָרוֹב לַמַּלְכוּת וְכוּ', עַל כֵּן שָׁמַע הֵיטֵב אֶת הַתּוֹרָה וְכוּ' וְאַחַר הִסְתַּלְקוּת רַבֵּנוּ זַ"ל וּמוֹהֲרַנַ"ת בָּכָה וְהִתְאוֹנֵן מְאֹד כַּיָּדוּעַ, עָנוּ וְאָמְרוּ אֵלָיו אַיְיךְ פֶּעהְלְט

דָּער רַבִּי? אוּנְז פָּעהלְט דָּער רַבִּי, וָוען דָּער רַבִּי זָאל לָעבּין וָואלְטָען מִיר גִּיוָוארִין בַּעֲלֵי תְּשׁוּבָה וְצַדִּיקִים גְּמוּרִים [לָךְ חָסֵר הָרַבִּי? לָנוּ חָסֵר הָרַבִּי, אִם הָרַבִּי הָיָה בַּחַיִּים הָיִינוּ נֶהְפָּכִים לְבַעֲלֵי תְּשׁוּבָה וְצַדִּיקִים גְּמוּרִים].

וְעוֹד הָיָה מַעֲשֶׂה שֶׁאַחַר הִסְתַּלְּקוּת רַבֵּנוּ זַ"ל הָיוּ חְלוּקֵי דֵּעוֹת אֵיפֹה יַנִּיחוּ אֶת רַבֵּנוּ זַ"ל, כִּי אַנְשֵׁי הַחֶבְרָא קַדִּישָׁא לֹא רָצוּ שֶׁיַּנִּיחוּ אֶת רַבֵּנוּ זַ"ל רַק עַל בֵּית הַחַיִּים הֶחָדָשׁ, מֵחֲמַת שֶׁעַל הַיָּשָׁן כְּבָר לֹא הִנִּיחוּ מִזְּמַן רַב, וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִטֶּעטְפְּלִיק רָצוּ דַּוְקָא לְקַח אֶת רַבֵּנוּ זַ"ל לְטֶעטְפְּלִיק, וְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מִטֶּהיְרָאוויצָא רָצוּ לְקַח אוֹתוֹ לְטֶהיְרוויצָא, וְרַק הָר' נָתָן הָיָה הָאֶחָד שֶׁצִּעֵץ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ אֲשֶׁר רַבֵּנוּ זַ"ל רָצָה דַּוְקָא לָנוּחַ עַל בֵּית הַחַיִּים הַיָּשָׁן הַזֶּה. וּמוּבָן אֲשֶׁר הָרַב ר' נָתָן הָיָה מִתְבַּשֵּׁל בְּדַעְתּוֹ מֵחֲמַת שֶׁהוּא הָיָה רַק אֶחָד, אֲבָל תֵּכֶף בָּא הַיְרֵשׁ בָּעֶר אֶל מוֹהֲרַנַ"ת וְשָׁאַל אוֹתוֹ אִם אַתֶּם יוֹדְעִים שֶׁרְצוֹן רַבֵּנוּ זַ"ל הָיָה לָנוּחַ עַל בֵּית הַחַיִּים הַיָּשָׁן, אָז תְּחַכּוּ מְעַט וְתִגְמְרוּ חֻפְצֵיכֶם. וְהָלַךְ תֵּכֶף אֶל הָאִיסְפְּרַאוְונִיק וְלָקַח רִשָּׁיוֹן בִּשְׁבִיל שְׁנֵי קְבָרִים, עַל כֵּן יָכְלוּ עוֹד לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה בַּיִת קָטָן. [וְזֶה הַבַּיִת נִתְעוֹרְרָה אֵשֶׁת רַבֵּנוּ זַ"ל הַשֵּׁנִיָּה (שֶׁלֹּא הָיָה לָהּ עִמּוֹ שׁוּם שַׂיָּכוּת כְּלָל, וְאָמְרָה עָלָיו "אֲסַפְּרָה כְּבוֹדְךָ וְלֹא רְאִיתִיךָ אֲדַמְּךָ אֲכַנְּךָ וְלֹא יְדַעְתִּיךָ") שֶׁיַּעֲשׂוּהוּ מִמַּמוֹנָהּ וְכֵן הָווָה. (וְרָמַז הָרַב ר' אַבְרָהָם עַל זֶה "בֵּיתוֹ זוֹ אִשְׁתּוֹ")]. וְאַחֲרֵי פְּטִירַת רַבֵּנוּ זַ"ל הָיוּ יְדִידִים אֲהוּבִים לְאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ וּמִכָּל שֶׁכֵּן לְמוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל. וּמוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל הָיָה לוֹ צִוּוּי מֵרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁיְּדַבֵּר עִמָּם. עַל כֵּן בְּכָל פַּעַם שֶׁהָיָה בְּאוּמֶין הָיָה לוֹ וויז'יט [בְּקוּר] אֶצְלָם וְדִבֵּר עִמָּם. וּפַעַם אַחַת נִכְנַס עִמָּם בַּחֲקִירוֹת גְּדוֹלוֹת כָּל כָּךְ עַד שֶׁצִּעֵץ וְאָמַר, מָה רָצָה רַבֵּנוּ זַ"ל מִמֶּנּוּ. וְגַם פַּעַם אַחַת הָיָה אֶחָד אֶצֶל רַבֵּנוּ זַ"ל, וּשְׁאָלוֹ רַבֵּנוּ זַ"ל בַּמֶּה מְחַזֵּק אֶת עַצְמוֹ בִּנְפִילָתוֹ מֵעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עָנָה וְאָמַר עִם דַּף גְּמָרָא. עָנָה רַבֵּנוּ זַ"ל וְאָמַר אֵלָיו אֲנִי דָּר בְּעִיר גְּדוֹלָה וְיֵשׁ בָּהּ אֶפִּיקוֹרְסִים גְּדוֹלִים, וַאֲנִי מְחַיֶּה אֶת עַצְמִי בְּ'בְרוּךְ הוּא שֶׁבָּרָאנוּ לְכְבוֹדוֹ וְהִבְדִּילָנוּ מִן הַתּוֹעִים' וְכוּ'. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁזֶּה אֶחָד מֵהַטַּעֲמִים (נִסַּח אַחֵר שֶׁנָּסַע) שֶׁבָּחַר רַבֵּנוּ זַ"ל בְּאוּמֶין כְּדֵי שֶׁיִּשָּׂא אֶת רֹאשׁ הָר' נָתָן וְהָר' נַפְתָּלִי שֶׁהָיָה לִבָּם נִשְׁבָּר מְאֹד, וּפֹה כְּשֶׁיִּרְאוּ שֶׁיֵּשׁ אֶפִּיקוֹרְסִים כָּאֵלּוּ יִחְיוּ אֶת עַצְמָם עַל שֶׁהֵם מַאֲמִינִים בַּהּ' וְכוּ'. פַּעַם אַחַת בָּא מוֹהֲרַנַ"ת אֶצְלָם וְשָׁאֲלוּ אוֹתוֹ אֵיזֶה חֻשְׁבּוֹן עָמֹק, אֲשֶׁר כֹּמֶר אֶחָד חָכָם גָּדוֹל יָגַע אֶת עַצְמוֹ כַּמָּה שָׁנִים עָלָיו, וּבִקֵּשׁ שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ חֶדֶר מְיֻחָד וְשָׁהָה שָׁם עֶרֶךְ שָׁעָה וְחֲצִי וְעָמַד רַגְלוֹ אַחַת עַל הַסַּפְסָל וְהַשִּׁנָּיָה עַל הָאָרֶץ וְסָתַם אֶת עֵינָיו וְעִמֵּק אֶת מֹחוֹ וְאָמַר לָהֶם. וְיִסַּפְּרוּ לוֹ שֶׁזֶּה הַכֹּמֶר יִגַּע אֶת עַצְמוֹ כַּמָּה שָׁנִים, וּכְשֶׁעָמַד עָלָיו עָשָׂה יוֹם טוֹב וּסְעֻדָּה. וְלָקַח מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל וְצֵרַף לָזֶה הַחֶשְׁבּוֹן אֵיזֶה מִסְפָּר, וְאָמַר לָהֶם כִּי עַכְשָׁו אֲפִלּוּ יְיַגַּע אֶת עַצְמוֹ כַּמָּה שָׁנִים לֹא יַעֲמֹד עָלָיו. וְאִלּוּ הָאֶפִּיקוֹרְסִים הַנַּ"ל, הָיָה מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל חָשׁוּב אֶצְלָם מְאֹד מֵחֲמַת שֶׁרָאוּ צִדְקוֹ וְיִשְׁרָנוּתוֹ וּמְסִירוּתוֹ בְּכָל לֵב וָנֶפֶשׁ אֶל רַבֵּנוּ

זַ"ל, וַיִּישַׁר בְּעֵינֵיהֶם מְאֹד. וּבְעֵת הַמַּחֲלֹקֶת הַגָּדוֹל עָלָיו, אָמַר הִירְשׁ בָּעֶר לְמוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל אִם תַּסְכִּימוּ אֲזַי אֶכְתֹּב בַּקָּשָׁה לְהַקֵּיסָר בְּעַצְמוֹ, וְאָז עַד עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע שָׁעוֹת לֹא יִשָּׁאֵר שָׂרִיד וּפְלֵיט מִן הַמִּתְנַגְּדִים. וַיַּעַן מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל וְאָמַר אֲלֵיהוּ: רֵאשִׁית אֵינִי רוֹצֶה שֶׁיִּהְיוּ הֵם הַנִּרְדָּפִים וַאֲנִי הָרוֹדֵף, אֲנִי אֵין לִי עֵצָה אַחֶרֶת רַק תְּפִלָּה. וּפַעַם אַחַת דִּבֵּר הִירְשׁ בָּעֶר עִם מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל מֵעִנְיַן מְצִיאוּת הַוָּיָה: עָנָה וְאָמַר אֲלֵיהוּ: וואס רעדסטו מיט מיר פון גאט איך זאג דיר "וְאֶרְאֶה אֶת ה'", אִיךְ האב גיזעהן גאט [מָה אַתָּה מְדַבֵּר אִתִּי מֵאֱלֹקִים? אֲנִי אוֹמֵר לְךָ "וְאֶרְאֶה אֶת ה'" אֲנִי רָאִיתִי אֶת הָאֱלֹקִים] וְהֶאֱמִין לוֹ. פַּעַם אַחַת כְּשֶׁבָּא לַאֲנַדע מִבַּאַרדִיטְשׁוֹב הֵבִיא לְבֵיתוֹ מַתָּנוֹת הַרְבֵּה וְכוּ', וְתֵכֶף כְּשֶׁשָּׁמַע שֶׁמּוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל בְּאוּמַן, אָז קֹדֶם שֶׁהָלַךְ לְבֵיתוֹ הָלַךְ אֵלָיו. וְדִבֵּר מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל עִמָּהֶם מֵהַתַּכְלִית שֶׁהָעוֹלָם הַזֶּה אֵינוֹ כְּלוּם וְכוּ', וְהָעוֹלָם הוּא מָלֵא יְגוֹנוֹת וְכוּ'. וְהָיָה לְפֶלֶא בְּעֵינֵיהֶם בְּמַחֲשַׁבְתָּם הֲלֹא אֲנִי בָּאתִי עַכְשָׁו מִבַּאַרדִיטְשׁוֹב וְיֵשׁ לִי כָּל טוּב וְכוּ'. עָנָה מוֹהֲרַנַ"ת וְאָמַר, יָכוֹל אֶחָד לָבֹא מִבַּאַרדִיטְשׁוֹב עִם מַתָּנוֹת הַרְבֵּה, וְיָבִיא לְאִשְׁתּוֹ טַבַּעַת זָהָב וְלֹא תִּישַׁר בְּעֵינֶיהָ וְיִהְיֶה נַעֲשֶׂה מַחֲלֹקֶת עַד שֶׁיִּהְיֶה אֶצְלוֹ טוֹב מָוֶת מֵחַיִּים. וְכֵן הָוֶה תֵּכֶף עִם לַאנְדָא, שֶׁהָלַךְ לְבֵיתוֹ וְנָתַן לְאִשְׁתּוֹ הַטַּבַּעַת שֶׁל הַזָּהָב, וְלֹא יָשַׁר בְּעֵינֶיהָ וְנַעֲשָׂה מַחֲלֹקֶת עַד שֶׁהָיָה אֶצְלוֹ מַמָּשׁ טוֹב מָוֶת מֵחַיִּים, וְהָלַךְ תֵּכֶף אֶל מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל וְאָמַר אוֹי הָאט אִיהר גוט צוגיטָראפן [אוֹי, נִחַשְׁתֶּם נָכוֹן].

וּבְעֵת הַמַּחֲלֹקֶת עַל מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל נָתְנוּ לוֹ הִתְחַזְּקוּת שֶׁלֹּא יִפֹּל בְּדַעְתּוֹ. וְסִפְּרוּ לוֹ אֵיזֶה מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה בָּעוֹלָם, שֶׁהָיָה רוֹפֵא וְהָיָה לוֹ תַּלְמִיד הָעוֹזֵר לוֹ. וּבְרִבּוֹת הַיְמִים הַהֶמּוֹן עַם הִתְחִילוּ לַעֲשׂוֹת עֶסֶק וּפְרָסוּם מֵהָעוֹזֵר יוֹתֵר מֵהָרוֹפֵא, עַד שֶׁהוּא נִתְפָּרְסֵם בָּעוֹלָם וְנִתְכַּבֵּד יוֹתֵר. וּפַעַם אַחַת עָשָׂה הַמֶּלֶךְ סְעֻדָּה (בַּאל) וְיָשְׁבוּ כָּל אֶחָד לְפִי כְּבוֹדוֹ וַיֵּשֶׁב הַתַּלְמִיד הָעוֹזֵר קֹדֶם וְאַחַר כָּךְ הָרוֹפֵא. עָנָה הָרוֹפֵא וְאָמַר לְהָעוֹזֵר דוּ ווַיְיסְט דָאךְ יָא דֶּעם חִלּוּק פִּין מִיר בִּיז דִּיר [אַתָּה הֲרֵי כֵּן יוֹדֵעַ אֶת הַחִלּוּק בֵּינִי לְבֵינְךָ]. עָנָה וְאָמַר אֵלָיו, אַל תִּפֹּל בְּדַעְתְּךָ וְאַל יִהְיֶה לְךָ ח�ֻלְיֹשֶׁת הַדַּעַת, כִּי כֵן מִנְהַג הָעוֹלָם שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר, תִּשְׁעִים וּשְׁמוֹנָה אָחוּז אֵינָם יוֹדְעִים מִן הָאֱמֶת, וְהַשֵּׁנִי אָחוּז יוֹדְעִים, וְכֵן עִנְיַן מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל. וְאַחַר פְּטִירַת מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל נָסַע הִירְשׁ בָּעֶר לַאֲמֶרִיקָא וְהָיָה כּוֹתֵב מִכְתְּבֵי יְדִידוּת לְהָר' נַחְמָן טוּלְטְשִׁינֶעֶר זַ"ל. וּכְשֶׁנִּפְטַר שָׁם כָּתְבוּ בָּנָיו לְהָר' נַחְמָן הַנַ"ל בַּאֲרִיכוּת מִפְּטִירָתוֹ, וְכִי נִפְטַר בִּתְשׁוּבָה, וְלֹא פָּסַק מִפִּיו אוֹי דֶּעֶר רַבִּי דֶּעֶר רַבִּי וְכוּ' [אוֹי הָרַבִּי, אוֹי הָרַבִּי].

פַּעַם בְּעֶרֶב שַׁבָּת קֹדֶשׁ בִּנְסֹעַ רַבֵּנוּ זַ"ל לִבְרֶסְלֶב וְעוֹד הַיּוֹם הָיָה גָּדוֹל אָמַר לַאֲנָשָׁיו כְּמְדַמֵּנִי שֶׁכְּשֶׁנָּבוֹא לִבְרֶסְלֶב יִהְיֶה נָאךְ דֶּעֶר בָּאד [אַחֲרֵי הַמֶּרְחָץ] וְכֵן כְּשֶׁבָּאוּ לִבְרֶסְלֶב כְּבָר נִשְׂרַף בְּיוֹם זֶה בֵּית הַמֶּרְחָץ.

אוֹדוֹת הָרַע עַיִן שֶׁבְּהַשִּׂיחוֹת, שֶׁהַמְשֻׁרֶת קִבֵּל לְפָנָיו זַ"ל שֶׁבִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּתֵּן לוֹ מִשְׁנֵי סוּסִים סוּס אֶחָד וְלֹא רָצָה, אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ זַ"ל אִם כֵּן אֵין לוֹ רַק סוּס אֶחָד. בִּקַּשְׁתִּי שֶׁיִּתֵּן לִי אֶת הַקֶּעלְבִּיל [הָעֶגֶל], וְאָמַר לוֹ רַבֵּנוּ זַ"ל אִם כֵּן אֵין לוֹ קֶעלְבִּיל, כְּשֶׁחָזַר הַמְשֻׁרֶת אֵצֶל הָאִישׁ הַנַּ"ל מָצָא שֶׁמֵּת סוּס אֶחָד וְנִשְׁאַר רַק אֶחָד, וְגַם הַקֶּעלְבִּיל מֵת.

מֹשֶׁה חִינְקֶעס סִפֵּר שֶׁפַּעַם בַּבֹּקֶר הַשָּׁכֵם שֶׁהָלַךְ לַמִּקְוֶה וְהַדֶּרֶךְ הָיָה דֶּרֶךְ בֵּית רַבֵּנוּ זַ"ל, וּבְכֵן נָסָה אָז לְהַשְׁקִיף לְבֵית רַבֵּנוּ זַ"ל בְּעַד סִדְקֵי הַלְּאַדִין [הַתְּרִיסִים] לִרְאוֹת מָה עוֹשֶׂה רַבֵּנוּ זַ"ל וְרָאָה אֶת רַבֵּנוּ זַ"ל מֵאָחוֹרָיו וּפָנָיו אֶל הַכֹּתֶל, בַּצָּהֳרַיִם הָיָה עוֹד הַפַּעַם אֵצֶל רַבֵּנוּ זַ"ל וּפִתְאֹם אָמַר לוֹ רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁצְּרִיכִין לְסַתֵּם וּלְהַטִּיחַ אֶת הַסְּדָקִים בְּשֶׁבִיל שֶׁרְאָיָה אֶחָד מֵהַסְּדָקִים אֵיין קוּק פּוּן אַשְׁפֶּעריֶנְע אִיז מִיךְ אוֹיךְ מְבַלְבֵּל גַּם כֵּן מְבַלְבֵּל אוֹתִי.

פַּעַם אַחַת בָּאוּ לְרַבֵּנוּ זַ"ל אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁיִּתְפַּלֵּל עֲלֵיהֶם עֲבוּר בָּנִים. אָמַר לָהֶם רַבֵּנוּ זַ"ל בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: אִיהר ווֹעט בַּא מִיר גֶעהאלְפִין ווֶועריִן צְווישֶׁען טָאג אוּן נאכְט [אַתֶּם תִּוָּשְׁעוּ אֶצְלִי בֵּין יוֹם לְלַיְלָה] וְזֶה הָאִישׁ הַנַּ"ל הָיָה דַּר בִּכְפָר אֶחָד סָמוּךְ לְאוּמָין, וּפַעַם אַחַת אַחַר הִסְתַּלְקוּת רַבֵּנוּ זַ"ל בָּא הָאִישׁ הַנַּ"ל וְאִשְׁתּוֹ לְאוּמָין בִּשְׁבִיל טְבִילַת מִצְוָה, וּכְשֶׁהָלְכוּ מִשָּׁם הָיָה בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת, וְהָלְכוּ דֶּרֶךְ צִיּוּנוֹ הַקָּדוֹשׁ וְהִתְפַּלְּלוּ שָׁם בִּדְמָעוֹת שְׁלִישׁ. וְחָזְרוּ מִשָּׁם וְנָסְעוּ לְבֵיתָם, וְנִפְקְדוּ בַּשָּׁנָה הַזֹּאת בֵּבֵן זָכָר וְקָרְאוּ אוֹתוֹ נַחְמָן עַל שֵׁם רַבֵּנוּ זַ"ל. לְאַחַר זְמַן כְּשֶׁנִּתְגַּדֵּל בְּנָם נַחְמָן, בְּאוֹתוֹ זְמַן יָצְאָה הַגְּזֵרָה שֶׁל נֶעקִרִיטִין [לְקִיחַת יְהוּדִים לַצָּבָא] עַל הָעוֹלָם, וְהַבָּחוּר נַחְמָן הַנַּ"ל הָיָה גַּם כֵּן צָרִיךְ לָעֲמֹד לְהַפְּרִיזְיו [לְרְאָיוֹן הִתְיַצְבוּת], וּכְשֶׁבָּא עִתּוֹ לַעֲמֹד הָלַךְ מִקֹּדֶם עַל צִיּוּן הַקָּדוֹשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ זַ"ל וּבָכָה שָׁם הַרְבֵּה. וּכְשֶׁבָּאוּ אֲבִיו וְאִמּוֹ אֶצְלוֹ סִפֵּר לָהֶם שֶׁחָלַם לוֹ שֶׁבָּא אֵלָיו אַבְרֶךְ שֶׁצִּוּוּרְתּוֹ כָּךְ וְכָךְ (וְהִכִּירוּ שֶׁזֶּה צִוּוּרַת רַבֵּיזַ"ל) וְאָמַר לוֹ הֲלֹא נִקְרֵאתָ בִּשְׁמִי, לֹא תַּעֲבֹד אֶצְלָם. וְנַעֲשָׂה לוֹ נֵס וַיֵּצֵא צָרַעַת עַל גּוּפוֹ וּמִזֶּה יָצָא חָפְשִׁי מֵעֲבוֹדַת הַצָּבָא, וּלְאַחַר זְמַן קָצַת נִתְרַפֵּא וְנַעֲשָׂה בָּרִיא כְּמִקֹּדֶם.

מַעֲשֶׂה שֶׁחָלָה אֶחָד פִּתְאֹם בַּלַּיְלָה וּבָאוּ הַקָּרוֹבִים שֶׁל הַחוֹלֶה לְרַבֵּנוּ זַ"ל וְהִתְחִיל רַבֵּנוּ זַ"ל לְדַחוֹת אוֹתָם קְצָת, וְהֵם הִתְחִילוּ לְהִתְעַקֵּשׁ עִם רַבֵּנוּ זַ"ל. אָמַר לָהֶם רַבֵּנוּ זַ"ל הָבִיאוּ לִי שְׁנֵי מֵאוֹת רוּבֶּל כֶּסֶף וּבָהֶם יִהְיֶה כָּל מִינֵי מָעוֹת. וְהִתְחִילוּ לְחַפֵּשׂ אַחַר מָעוֹת וּמִסְתָּמָא הָיָה קָשֶׁה לִמְצֹא בַּלַּיְלָה. וְהָלַךְ זְמַן רַב עַד שֶׁהֵבִיאוּ מוֹצְאִים הַמָּעוֹת, אַךְ מָצְאוּ הַמַּטְבֵּעוֹת. וּמַטְבֵּעַ אֶחָד שֶׁל חֲמִשָּׁה רוּבֶּל חִפְּשׂוּ עַד שֶׁהַחוֹלֶה מֵת רַחֵ"ל, וְנַעֲשָׂה יוֹם. וְאָז מָצְאוּ הַמִּסְפָּר חֲמֵשׁ רוּבֶּל כֶּסֶף בְּכִיסוֹ שֶׁל הַחוֹלֶה.

פַּעַם אַחַת בָּא אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ (הוּא ר' טֶעבְּיֶע קְרַיְימֶר מִטִּירָוִויצָע) לְרַבֵּנוּ זַ"ל וְדִבֵּר עִמּוֹ רַבֵּנוּ זַ"ל כִּי בְּוַדַּאי טוֹב לְאָדָם לִהְיוֹת עָנִי חַס וְשָׁלוֹם מִלְּמוּת חַס וְשָׁלוֹם (כִּי כְּשֶׁלּוֹקְחִין הַמָּעוֹת מֵהָאָדָם בְּוַדַּאי טוֹב יוֹתֵר מִשֶּׁלּוֹקְחִין הָאָדָם מֵהַמָּעוֹת וְכוּ'). כִּי הָאָדָם כְּשֶׁהוּא חַי

יָכוֹל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לִתֵּן לוֹ כָּל טוּב וְכוּ' וְהָאִישׁ הַנַּ"ל הִסְכִּים עִם רַבֵּנוּ זַ"ל. וְרַבֵּנוּ זַ"ל סִיֵּם אָז אֶפְלוּ נַחְמָן נָתָן הָיָה מְרֻצֶּה לִהְיוֹת עָנִי וְלֹא לִהְיוֹת מֶנַח תַּחַת צְרוֹר עָפָר. וְנָסַע הָאִישׁ הַנַּ"ל לְבֵיתוֹ וּבְדֶרֶךְ שָׁמַע שֶׁנִּשְׂרַף בֵּיתוֹ וּרְכוּשׁוֹ וְהַנְּפָשׁוֹת הִצִּילוּ. וְגַם שָׁמַע שֶׁנַּחְמָן נָתָן נָסַע בַּדֶּרֶךְ מִפֶּטֶרְבּוּרְג עִם שַׂק מָלֵא זְהוּבִים, וּפִתְאֹם נַעֲשָׂה לוֹ לֹא טוֹב וְלֹא הִסְפִּיק לִסַּע לָעִיר עַד שֶׁנִּגְנַע בַּדֶּרֶךְ וְנִקְבַּר רַחֲמָנָא לִצְלַן, כִּי הָיָה מַסְרִיחַ מְאֹד וְכוּ'. וְאָז רָאָה הָאִישׁ הַנַּ"ל הָרוּחַ הַקֹּדֶשׁ שֶׁל רַבֵּנוּ זַ"ל.

כְּשֶׁשָּׁמַע הָרַב ר' נָתָן זַ"ל מֵרַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁטּוֹב שֶׁיִּהְיֶה לְכָל אֶחָד חֶדֶר מְיֻחָד לְהִתְבּוֹדְדוּת וּלְכָל פְּרָטֵי עֲבוֹדַת הַשֵּׁם הִתְחִיל לְהִתְגַּעְגֵּעַ אַחַר זֶה. וְעָלָה עַל דַּעְתּוֹ לִבְנוֹת לוֹ אִיבֶּעֶר שְׁטִיבְּל וְכוּ', וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא גַּם בְּסֵפֶר הַמִּדּוֹת שֶׁלִּדְוּר בַּעֲלִיָּה טוֹב לַעֲבוֹדַת הַבּוֹרֵא. אֲבָל מֵרֹב עֲנִיּוּתוֹ חָשַׁב כַּמָּה זְמַן שֶׁצָּרִיךְ לְבַלּוֹת עַל זֶה לְקַבֵּל מָעוֹת וְלִבְנוֹת בִּנְיָן, וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן וְוייפֶּעל תּוֹרָה אוּן תְּפִלָּה אִיךְ דַּארְף צוּא לִיבּ דֶּעם אָנֶוועריִן [כַּמָּה תּוֹרָה וּתְפִלָּה צָרִיךְ אֲנִי לְהַפְסִיד בִּגְלַל זֶה]. וּבְכֵן לְעֵת עַתָּה מָצָא עֵצָה לְהִסְתַּפֵּק בָּזֶה שֶׁעָשָׂה לוֹ מְחִצָּה בַּחֶדֶר שֶׁדָּר בּוֹ אִיבֶּעֶר גִּיצָאמְט, וּבְאֵלּוּ הָאַרְבַּע אַמּוֹת זָכָה לְחַבֵּר כָּל סֵפֶר הַתְּפִלּוֹת שֶׁהִשְׁאִיר אַחֲרָיו בְּרָכָה, וְעִם הַזְּמַן זָכָה לְאִיבֶּעֶר שְׁטִיבְּל כַּמָּה שָׁנִים קֹדֶם הִסְתַּלְּקוּתוֹ זַצַ"ל.

מַה שֶּׁמַּזְכִּיר בְּמִכְתְּבֵי מוֹהֲרַנַ"ת אוֹדוֹת נְחִיצוּת הַהִתְחַזְּקוּת וּבִלְעֲדֵהּ הַסַּכָּנָה גְּדוֹלָה וְהָרָאְיָה מֵהָרַב מִבַּלְפּוּר וְכוּ', זֶה הָיָה מַעֲשֶׂה שֶׁהָיָה רַב גָּאוֹן וְגָדוֹל בַּתּוֹרָה וּבְחָכְמָה וְהָיָה צַדִּיק, וּמֵחֲמַת שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ הִתְחַזְּקוּת בְּעֵת נְפִילָתוֹ זֶה גָּרַם לוֹ שֶׁלְּבַסּוֹף נָפַל לְגַמְרֵי מִיַּהֲדוּתוֹ רַחֲמָנָא לִצְלַן.

מַעֲשֶׂה מִמּוֹהֲרַנַ"ת שֶׁנִּתְקַיֵּם בּוֹ "וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּיךָ" שֶׁנִּגְזַר עָלָיו וְכוּ' וְאָז נָפַל בְּלֵילָה זֶה בַּבַּיִת אִישׁ כָּשֵׁר אֶחָד שְׁמוֹ ר' נָתָן אַפְּטֵיְיקִיר (עַיֵּן בְּמִכְתְּבֵי מוֹהֲרַנַ"ת) וְהָרְגוּ אוֹתוֹ וְכָל בְּנֵי בֵּיתוֹ. וּבַלַּיְלָה הַזֹּאת שָׁמַע הַשַּׁמָּשׁ מִבֵּית הַקְּבָרוֹת רַעַשׁ גָּדוֹל מֵהַקֶּבֶר שֶׁל אָבִיו, וּבִבֹּקֶר כְּשֶׁשָּׁמַע שֶׁהָרְגוּ בְּנוֹ ר' נָתָן הַנַּ"ל וְהֵבִינוּ שֶׁזֶּה הָיָה הָרַעַשׁ שֶׁרָצָה לְהַצִּילוֹ וְלֹא הָיָה יָכוֹל. וְזֶה הָיָה נִגְזַר עַל מוֹהֲרַנַ"ת זַ"ל וְנִתְחַלֵּף עַל אִישׁ הַנַּ"ל שֶׁשְּׁמוֹ נָתָן.

רַבֵּנוּ זַ"ל אָמַר לְר' לֵיפָּא קוּק מִיךְ אָן [תִּסְתַּכֵּל עָלַי] וּמַה שֶּׁאֵינִי אוֹמֵר זֹאת לָהֶם (וְהֶרְאָה בְּיָדוֹ עַל ר' נָתָן וְרַבִּי נַפְתָּלִי זַ"ל) כִּי הֵם רוֹאִים אוֹתִי בְּכָל פַּעַם. עוֹד אָמַר לוֹ דָּאס זָעהֶסְטוּ מִיךְ אִיצְטֶער זָאלְסְטוּ מִיךְ וֶעהֶן רֹאשׁ הַשָּׁנָה [אַתָּה רוֹאֶה אוֹתִי עַתָּה, תִּרְאֶה אוֹתִי בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה] וְכוּ'. בְּפֵרוּשׁ אָמַר שֶׁהַלִּמּוּד בְּחִבּוּרָיו הוּא אַתְחַלְתָּא דִּגְאֻלָּה בִּמְהֵרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן.

## ראה עוד מצאתי כתוב בכרך אחד שהיה אצל רבי נפתלי ז"ל.

א

אָנֹכִי אֶדְרֹשׁ מֵעִמּוֹ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא כְּמוֹ הַב"ד.

ב

מַה שֶּׁהָעוֹלָם נוֹהֲגִין לוֹמַר בִּשְׁבִיל עַיִן הָרָע רוֹקְקִין בּוֹ, מְרֻמָּז בְּדִבְרֵי חֲכָמֵינוּ זַ"ל בַּחֲנַנְיָא מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה לְהֵיכָן אָזְלוּ, חַד אָמַר בְּעַיִן הָרָע מֵתוּ, וְחַד אָמַר בְּרֹק נִטְבָּעוּ, הַיְנוּ דְּמָז הַנַ"ל שֶׁהָיוּ מִתְיָרְאִין מֵעַיִן הָרָע וְרָקַק בָּהֶם וּמֵתוּ בְּרֹק.

ג

יֵשׁ לוֹ מַעֲרֶכֶת הַשָּׁמַיִם וְזֶה לְבַד יִהְיֶה לוֹ מַפָּלָה.

ד

מִתְפָּאֵר בַּחֹרֶף כִּי חֶרֶף מַעֲרֻכוֹת אֱלֹקִים חַיִּים, אֲבָל דָּוִד לֹא נִתְיָרֵא מִמֶּנּוּ כְּלָל וְאָמַר שֶׁכְּבָר הָיָה לוֹ מַעֲשֶׂה עִם ז' וְהֶחֱזִיק אוֹתוֹ בַּזָּקָן שָׁלוֹ, כִּי בָּא הָאֲרִי וְכוּ' וְהֶחֱזַקְתִּי בִּזְקָנוֹ, שֶׁהֶחֱזִיק אוֹתוֹ בִּזְקָנוֹ וְהִכֵּיתִי וְהֲמַתִּי אוֹתוֹ, כֵּן יָקוּם,

(רְאֵה יֵשׁ לוֹ מַעֲרָכָה. עַד כָּאן נֶאֶמְרוּ לְעִנְיַן וְכוּ' שֶׁסִּפְּרוּ לְפָנָיו וְכוּ' שֶׁיִּהְיֶה חֹרֶף חָזָק).

אֵלּוּ הַמַּעֲשִׂיּוֹת נִכְתְּבוּ בַּכֶּרֶךְ הַנַ"ל שֶׁהָיָה אֵצֶל רַבִּי נַפְתָּלִי

מַעֲשֶׂה מִמֶּלֶךְ קָטָן שֶׁכָּבַשׁ אוֹתוֹ מֶלֶךְ גָּדוֹל כְּמוֹ שֶׁנִּדְפַּס בְּסִפְרֵי מַעֲשִׂיּוֹת חֲדָשִׁים.

## א

מַעֲשֶׂה בְּעָנִי אֶחָד שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְלוֹמֵד. פַּעַם אַחַת בָּא חוֹזֶה בַּכּוֹכָבִים שֶׁקּוֹרִין (ראש ביט) אֶל הָעִיר וְרָצוּ כָּל הָעִיר אֵלָיו, וְהֶעָנִי יוֹשֵׁב בְּבֵית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא הָלַךְ אֵלָיו. בָּאתָה אִשְׁתּוֹ אֵלָיו לְתוֹךְ הַבֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא מָצְאָה שָׁם שׁוּם אָדָם כִּי אִם בַּעֲלָהּ, כִּי כֻּלָּם הָלְכוּ אֶל הַחוֹזֶה. וְצָעֲקָה עָלָיו אַתָּה עָנִי עָצֵל רֹעַ מַזִּל מַדּוּעַ אֵין אַתָּה הוֹלֵךְ אֶל הַחוֹזֶה בַּכּוֹכָבִים, וְלֹא רָצָה לֵילֵךְ, וְהִפְצִירָה בּוֹ עוֹד עַד שֶׁהֶכְרַח לֵילֵךְ אֵלָיו. וּבָא אֶל הַחוֹזֶה בַּכּוֹכָבִים וְאָמַר לוֹ שֶׁמַּזָּלוֹ הוּא שֶׁיִּהְיֶה גַּנָּב. וְשָׁב לְבֵית הַמִּדְרָשׁ אֶל לִמּוּדוֹ, וּבָאתָה אִשְׁתּוֹ וְאָמְרָה לוֹ מָה אָמַר לְךָ אָמַר לָהּ הוּא אָמַר לִי קַבְּצָן נִשְׁאָר קַבְּצָן. לְעֶרֶב בָּא לְבֵיתוֹ וְאָכַל סְעֻדָּתוֹ הַגְּדוֹלָה הַיְנוּ חֲתִיכַת לֶחֶם. בְּתוֹךְ שֶׁהָיָה אוֹכֵל הִתְחִיל לִשְׂחֹק מְעַט, וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ אִשְׁתּוֹ מָה אַתָּה שׂוֹחֵק בְּוַדַּאי אַתָּה יוֹדֵעַ אֵיזֶה דָּבָר וְאֵין אַתָּה רוֹצֶה לְהַגִּיד לִי. אָמַר לָהּ לַאו, לֹא אָמַר לִי כְּלוּם, סְתָם אֲנִי שׂוֹחֵק. וְאָכַל יוֹתֵר, שׁוּב שֵׁנִית הִתְחִיל לִשְׂחֹק, וְשָׁאֲלָה אוֹתוֹ הַנַ"ל וְהֵשִׁיב לָהּ כַּנַ"ל. בְּתוֹךְ כָּךְ נִתְמַלֵּא פִּיו שְׂחוֹק וְשָׂחַק מְאֹד עַד שֶׁיָּצָא רֵיחַ מִפִּיו. אָמְרָה לוֹ עוֹד, רְאֵה בְּוַדַּאי אַתָּה יוֹדֵעַ דָּבָר, אָמַר לָהּ שֶׁהַחוֹזֶה בַּכּוֹכָבִים אָמַר לוֹ שֶׁמַּזָּלוֹ הוּא שֶׁיִּהְיֶה גַּנָּב, הֵשִׁיבָה שֶׁאֵינָהּ רוֹצָה שֶׁיִּהְיֶה גַּנָּב, וְטוֹב שֶׁנִּהְיֶה עֲנִיִּים אֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה כַּאֲשֶׁר יִתֵּן ה' וְלֹא תִּהְיֶה גַּנָּב. אַחַר כָּךְ הִגִּיעַ שַׁבָּת מִן הַסְּתָם הָיָה לָהֶם כָּל הַשַּׁבָּת יָפֶה כַּסֵּדֶר דְּהַיְנוּ חַלָּה שֶׁל לֶחֶם דָּגָן וּשְׁאָר הַסֵּדֶר כָּרָאוּי. וַיֵּשְׁבוּ לֶאֱכֹל, וְהָיָה לוֹ מִן הַסְּתָם אַרְבַּע חֲמִשׁ בָּנוֹת וְחָטְפוּ זֶה

מִזֶּה חֲתִיכַת לֶחֶם, כִּי גַּם הַלֶּחֶם הַנַּ"ל לֹא הָיָה לוֹ דֵּי סִפּוּקוֹ. וְעָנְתָה אִשְׁתּוֹ וְאָמְרָה רִבּוֹנוֹ שֶׁל עוֹלָם כְּבָר נִמְאַס לִי מֵאֹד הָעֲנִיּוּת עַד שֶׁהָיִיתִי רוֹצָה שֶׁתִּהְיֶה גַּנָּב וְלֹא נִסְבֹּל דִּחַק הַזֶּה. וְהֶכְרַח לְמַלְאוֹת רְצוֹנָהּ יָא גִּיוָואלְט אוּן נִיט גִּיוָואלְט אִין פָּארְט גֶּנַאנֶּגֶן [כֵּן רָצָה אוֹ לֹא רָצָה וּבְכָל זֹאת הָלַךְ], וְכֵן בְּכָל פַּעַם אָמַר רַבֵּנוּ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן) וְהָלַךְ לִגְנֹב וַיְיַשֵּׁב עַצְמוֹ לֵילֵךְ לִגְנֹב אֶל הַנָּגִיד הַגָּדוֹל שֶׁבָּעִיר. וְהָלַךְ לִגְנֹב וּמָצָא הַשּׁוֹמְרִים יְשֵׁנִים וְאֵין שׁוֹאֵל אוֹתוֹ כְּלָל, וְהָלַךְ אֶל הַחֲנוּת וְהָיָה הַמַּנְעוּל פָּתוּחַ כִּי כֵן הָיָה מַזָּלוֹ, וְכֵן הָלַךְ אֶל הַתֵּבָה וּמָצָא מַנְעוּלָהּ פָּתוּחַ גַּם כֵּן. וְלָקַח לוֹ אַרְבָּעָה חֲמִשָּׁה אֲדָמִים רַק כְּדֵי לְהִתְפָּרְנֵס. וְהֵבִיא לְאִשְׁתּוֹ וְאָמַר לָהּ, רְאִי שֶׁמְּלֵאתִי רְצוֹנֵךְ וְתִתְפָּרְנֵס מִזֶּה כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד לִגְנֹב. הֵשִׁיבָה לוֹ כִּי בְּוַדַּאי גַּם הִיא אֵינָהּ רוֹצָה בָּזֶה רַק שֶׁהֶכְרַח לָזֶה מֵחֲמַת הַדְּחַק. אַחַר כָּךְ פַּעַם אַחַת הִתְחִילָה לִצְעֹק עָלָיו קַבְּצָן רַע מַזָּל הָיִיתָ בַּחֲנוּת מַדּוּעַ לֹא לָקַחְתָּ לִי עַל יוּפָּא [בֶּגֶד עֶלְיוֹן] וְהֶכְרַח לֵילֵךְ עוֹד לִגְנֹב הָלַךְ אֶל הַחֲנוּת וּמָצָא שֶׁעוֹמֵד שָׁם גַּנָּב אֶחָד וְשׁוֹאֵל אוֹתוֹ מִי אַתָּה, וְאָמַר לוֹ אֲנִי גַּנָּב, וְכֵן שֹׁאֵל הוּא אוֹתוֹ וְאָמַר גַּם כֵּן שֶׁהוּא גַּנָּב. אָמַר לוֹ הֶעָנִי הַנַּ"ל נִשְׁתַּתֵּף עוֹד בַּגְּנֵבוֹת אֲנִי בַּר מַזָּל לָזֶה וְנִתְרַצָּה לָזֶה. אָמַר הֶעָנִי בְּדַעְתּוֹ אִם נִגְנֹב כָּאן נַעֲמִיד עָנִי אֶת הַבַּעַל הַבַּיִת כִּי אֲנִי לְבַדִּי הָיִיתִי גּוֹנֵב רַק מַה שֶּׁהָיִיתִי צָרִיךְ עַל יוּפָּא, אֲבָל עַכְשָׁו יִגְנֹב הַרְבֵּה וְיִשָּׁאֵר הַבַּעַל בַּיִת רֵיקָם. וְאָמַר לְהַגַּנָּב לָמָּה לָנוּ לְהַפְסִיד אֶת יִשְׂרָאֵל טוֹב יוֹתֵר שֶׁנֵּלֵךְ לִגְנֹב אֵצֶל עַכּוּ"ם. וְנִתְרַצָּה לָזֶה וְנִתְיַשְּׁבוּ לֵילֵךְ לִגְנֹב אֵצֶל הַמֶּלֶךְ (שֶׁהָיָה דָּר בָּעִיר הַזֹּאת) כִּי בְּוַדַּאי יוּכַל לִגְנֹב שָׁם כִּי מַזָּלוֹ כֵּן כַּנַּ"ל. וְאָמַר הַגַּנָּב טוֹב שֶׁנִּגְנֹב הַזּוֹג בְּגָדִים שֶׁל הַמֶּלֶךְ שֶׁהוּא לָבוּשׁ בָּהֶם בְּעֵת שֶׁמַּכְתִּירִין אוֹתוֹ, וּבְוַדַּאי יִהְיֶה דַּי לָנוּ לְדוֹרֵי דּוֹרוֹת כִּי אֲנִי יוֹדֵעַ הֵיכָן הֵם מֻנָּחִים. וְהִסְכִּים הֶעָנִי כִּי בְּוַדַּאי יוּכַל לְגָנְבָם כִּי מַזָּלוֹ כֵּן, וְהָלְכוּ לְשָׁם וְהָלְכוּ לְחֶדֶר לִפְנִים מֵחֶדֶר וּמָצְאוּ הַבְּגָדִים וְהָיָה הַכִּיסִים שֶׁל הַבְּגָדִים יָקָר מְאֹד, וְלָקְחוּ אוֹתָם. אַחַר כָּךְ הִתְחִילוּ לְהִתְקוֹטֵט בֵּינֵיהֶם כִּי הָיָה בֶּגֶד אֶחָד גָּדוֹל וּבֶגֶד אֶחָד קָטָן. הַגַּנָּב אָמַר אֲשֶׁר לוֹ מַגִּיעַ הַגָּדוֹל כִּי הוּא הָיָה יוֹדֵעַ מֵהֶם. וְהֶעָנִי אָמַר אֲשֶׁר לוֹ מַגִּיעַ הַגָּדוֹל כִּי הוּא הוּא הַבַּר מַזָּל וּבְמַזָּלוֹ גְּנָבָם, אָמַר הֶעָנִי שֶׁיֵּלֵךְ לִשְׁאֹל אֶת הַמֶּלֶךְ. אָמַר הַגַּנָּב אֵיךְ אֶפְשָׁר, אָמַר לוֹ אַף עַל פִּי כֵן אֵלֵךְ וְאֶשְׁאַל אוֹתוֹ. אָמַר הַגַּנָּב אִם תּוּכַל זֹאת שֶׁתֵּלֵךְ וְתִשְׁאַל אֶת הַמֶּלֶךְ אָז אֲנִי בְּעַצְמִי אֶתֵּן לְךָ אֶת הַבֶּגֶד הַגָּדוֹל. הָלַךְ עִמּוֹ אֶל הַמֶּלֶךְ, וְהָיָה שׁוֹכֵב שָׁם אֵצֶל הַמֶּלֶךְ אֶחָד שֶׁהָיָה מְסַפֵּר לַמֶּלֶךְ מַעֲשִׂיּוֹת כְּדֵי שֶׁיִּישַׁן. וּבָאוּ וְאָחֲזוּ שְׁנֵיהֶם בְּהַמִּטָּה שֶׁל הַמֶּלֶךְ שֶׁהָיָה יָשֵׁן שָׁם וְנָשְׂאוּ הַמִּטָּה עִם הַמֶּלֶךְ לְחֶדֶר אֶחָד. בְּתוֹךְ כָּךְ הֵקִיץ הַמֶּלֶךְ וְסָבוּר שֶׁהוּא עַל מְקוֹמוֹ, וְהִתְחִיל זֶה הַגַּנָּב וְסִפֵּר לוֹ הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל מִשְּׁנֵי גַּנָּבִים הַנַּ"ל, וְשָׁאַל אֶת הַמֶּלֶךְ לְמִי מַגִּיעַ הַבֶּגֶד הַגָּדוֹל. חָרָה עָלָיו הַמֶּלֶךְ מָה אַתָּה שׁוֹאֵל אוֹתִי בְּוַדַּאי מַגִּיעַ לֶעָנִי כִּי בְּמַזָּלוֹ גְּנָבָם. טוֹב שֶׁתְּסַפֵּר לִי מַעֲשֶׂה, וְסִפֵּר לוֹ מַעֲשֶׂה וְיָשַׁן הַמֶּלֶךְ, עָמְדוּ וְנָשְׂאוּ אֶת הַמִּטָּה וְחָזְרוּ

אוֹתוֹ לַחֶדֶר הָרִאשׁוֹן. בַּבֹּקֶר נוֹדַע שֶׁנִּגְנְבוּ בִּגְדֵי מֶלֶךְ הַנַּ"ל וְנִזְכַּר הַמֶּלֶךְ שֶׁהַשּׁוֹכֵב אֶצְלוֹ סִפֵּר לוֹ הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל, וְשָׁאַל לְמִי מַגִּיעַ הַבֶּגֶד הַגָּדוֹל. וְאָמַר שֶׁבְּוַדַּאי הוּא יוֹדֵעַ מֵהַגְּנֵבָה. וְהִכּוּ אוֹתוֹ וְאָמַר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ, וְהִרְבּוּ לְהַכּוֹת אוֹתוֹ וּלְעַנּוֹת אוֹתוֹ מְאֹד, וְהוּא טוֹעֵן אֵינִי יוֹדֵעַ. שָׁלַח הַמֶּלֶךְ אֶל שַׂר הַכּוֹמְרִים הַנִּקְרָא אַרְחִירִינָא לִשְׁאֹל עַל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל, אִם הוּא אֶפְשָׁר שֶׁאַף עַל פִּי כֵן לֹא גְּנָבָם הָאִישׁ הַנַּ"ל. וְאָמַר הַכֹּמֶר שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יָדַע, וְאָמַר הַכֹּמֶר שֶׁהוּא שִׁטּוּת מֵהַמֶּלֶךְ שֶׁפָּסַק שֶׁמַּגִּיעַ הַבֶּגֶד הַגָּדוֹל לְהֶעָנִי, וְחָרָה לְהַמֶּלֶךְ מְאֹד עַל הַכֹּמֶר עַל שֶׁהוּא מַחֲזִיקוֹ לְשׁוֹטֶה וְהָיָה רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת לוֹ דָּבָר וְלֹא הָיָה יָכוֹל. וְהָיוּ מְחַפְּשִׂים מְאֹד אַחֲרֵי הַגְּנֵבָה וְלֹא מָצְאוּ. צִוָּה הַמֶּלֶךְ לְהַכְרִיז שֶׁכָּל מִי שֶׁגָּנַב יָבֹא וְיוֹדִיעַ כִּי בְּוַדַּאי לֹא יַעֲשׂוּ לוֹ שׁוּם דָּבָר, כִּי חָפֵץ הַמֶּלֶךְ לֵידַע אֵיךְ אֶפְשָׁר לִגְנֹב בְּגָדִים אֵלּוּ, וְהָיוּ מְסַבְּבִים סְבִיבוֹת סְבִיבוֹת שֶׁל אֲנָשִׁים וְהָיוּ מְסַפְּרִים מִזֶּה. וּבָא הֶעָנִי הַנַּ"ל וְשָׁאַל אוֹתָם מַה זֶּה אַתֶּם מְסַפְּרִים וְהוֹדִיעוּ לוֹ. עָנָה וְאָמַר מָה רַעַשׁ, מִי שֶׁגָּנַב יַחֲזִיר, וְצָעֲקוּ עָלָיו. וְכֵן בָּא עוֹד וְשָׁאַל וְצָעֲקוּ עָלָיו קַבָּצָן הֲלֹא אַתָּה מְחַיֵּב רִאשְׁךָ כִּי יֹאמְרוּ עָלֶיךָ שֶׁאַתָּה יוֹדֵעַ מֵהַגְּנֵבָה, אָמַר כֵּן אֲנִי יוֹדֵעַ מֵהַגְּנֵבָה, אָמְרוּ לוֹ אִם אַתָּה יוֹדֵעַ לֵךְ וְתַגִּיד, אָמַר אַגִּיד. וּבָא הֶעָנִי לְהַמֶּלֶךְ וְאָמַר אֲנִי יוֹדֵעַ מֵהַגְּנֵבָה, אָמַר הַמֶּלֶךְ שֶׁחָפֵץ מְאֹד לְרְאוֹת אֶת הַגַּנָּב, הֵשִׁיב אֲנִי הוּא, וּנְשָׁקוֹ הַמֶּלֶךְ, וְשָׁאַל לוֹ אֵיךְ גָּנַבְתָּ, וְסִפֵּר לוֹ כָּל הַמַּעֲשֶׂה הַנַּ"ל וּבִקְּשׁוּ אֶת הַגַּנָּב וְהֶחֱזִירוּ גַּם הַבֶּגֶד הַשֵּׁנִי שֶׁהָיָה אֶצְלוֹ. אָמַר הַמֶּלֶךְ לְהֶעָנִי עֲשֵׂה תַּחְבּוּלוֹת לְהַשַּׂר הַכּוֹמְרִים הַנַּ"ל כִּי אֲנִי בְּרֹגֶז עָלָיו, אָמַר כֵּן אֶעֱשֶׂה, וְצִוָּה הֶעָנִי לַעֲשׂוֹת לוֹ זוּג בְּגָדִים כְּמוֹ שַׂר הַכּוֹמְרִים שֶׁלְּבוּשׁ בְּעֵת שֶׁעוֹרֵךְ תְּפִלָּתָם, וְשֶׁיְּצוּדוּ לוֹ שְׁרָצֵי דָּגִים הָרְבֵּה (שֶׁקּוֹרִין רַאקִיס), וְשֶׁיִּתְּנוּ לוֹ נֵרוֹת הָרְבֵּה, וְהָלַךְ וְלָבַשׁ עַצְמוֹ בְּהַבְּגָדִים הַנַּ"ל, וְדָבַק נֵר לְכָל שֶׁרֶץ וְשֶׁרֶץ, וְהִדְלִיק הַנֵּרוֹת הַנַּ"ל, וְהִנִּיחַ הַשְּׁרָצִים הַנַּ"ל לָרוּץ וְלִפְרֹחַ בְּתוֹךְ הַבַּיִת תְּפִלָּתוֹ, וְהוּא עָמַד עַל הַמָּקוֹם שֶׁמַּעֲרִיכִין שָׁם, וְהִתְחִיל לִצְעֹק וְנִתְקַבְּצוּ וּבָאוּ כֻּלָּם לְשָׁם, וּבָא גַּם הַכֹּמֶר הַנַּ"ל וְנִבְהַל מְאֹד כִּי רָאָה שַׁלְהֶבֶת וְקוֹל קוֹרֵא וְלֹא יָדַע מַה זֶּה. אָמַר הוּא אֶל הַכֹּמֶר שֶׁנִּתְגַּלָּה עֲבוּרוֹ כִּי הוּא רוֹצֶה לְהַכְנִיסוֹ מִיָּד אֶל גַּן עֵדֶן. וְנָפַל הַכֹּמֶר עַל פָּנָיו וְאָמַר לוֹ הֶעָנִי שֶׁבְּטָרֶם שֶׁיִּכָּנֵס לְגַן עֵדֶן הוּא צָרִיךְ לֵילֵךְ מִקֹּדֶם קְצַת אֶל הַגֵּיהִנֹּם וְאַחַר כָּךְ יַכְנִיסוֹ לְגַן עֵדֶן. וְצִוָּה לְהַכֹּמֶר שֶׁיִּכָּנֵס לְתוֹךְ הַשַּׁק, וְנִכְנַס. הָלַךְ וְקָשַׁר אוֹתוֹ וּנְשָׂאוֹ לְהַמֶּלֶךְ וּתְלָאוֹ לִפְנֵי הַחֲצַר הַמֶּלֶךְ וְהוֹדִיעוֹ. וְיָצְאוּ הָעוֹלָם וְרָאוּ אֶחָד תָּלוּי בְּשַׂק וְלֹא יָדְעוּ מַה זֶּה, וְהִתְחִילוּ לִזְרֹק בּוֹ אֲבָנִים וְזָרְקוּ בּוֹ הַרְבֵּה מְאֹד עַד שֶׁהִכּוּ אוֹתוֹ הַכֶּה וּפָצוֹעַ וְשָׁבְרוּ כָּל שִׁנָּיו. וְהַכֹּמֶר לֹא יָדַע מַה זֶּה אִם זֶה הוּא הַגֵּיהִנֹּם שֶׁאָמַר לוֹ שֶׁצָּרִיךְ לֵילֵךְ מִקֹּדֶם אוֹ זֶהוּ עַרְמָה. אַחַר כָּךְ כְּשֶׁהִכּוּ אוֹתוֹ אָמַר הַמֶּלֶךְ לְהַשְׁלִיךְ אוֹתוֹ, וְהִשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ וְהִתִּירוּ אֶת הַשַּׂק וְיָצָא מִשָּׁם בְּחֶרְפָּה רַבָּה. [וּבְנוֹסַח אַחֵר שְׁמַעְתִּי הַסּוֹף הָיָה שֶׁהוֹלִיכוּהוּ לִתְלִיָּה כִּי סוֹף גַּנָּב לִתְלִיָּה, וּבְעֵת הַהֲלִיכָה הָלַךְ אֶחָד (הַבַּעַל דָּבָר) עִם שַׂק נַעֲלַיִם וְאָמַר לוֹ כָּל כָּךְ יְגִיעוֹת יָגַעְתִּי וְכָל כָּךְ

נַעֲלַיִם קָרַעְתִּי עַד שֶׁהֲבֵאתִיךְ לִידֵי כָּךְ וְכוּ'] (אֲמַר הַמַּעְתִּיק כִּי כֵן דֶּרֶךְ הַבַּעַל דְּבָר לְפַתּוֹת וְאַחַר כָּךְ רֵיִיצֵט עֶר זִיךְ [הוּא מִתְגָּרֶה] כַּמּוּבָא בְּסִפּוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת מֵעִנְיַן הַרֵב וּבֵן יְחִיד וְכוּ'): מַה שֶּׁמּוּבָא בְּשִׂיחוֹת הָר"ן שֶׁאָמַר עִם דָּבָר אֶחָד הִצְלַחְתִּי וְעַל יְדֵי זֶה זָכִיתִי לְמַה שֶּׁזָּכִיתִי, וְאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: מִיט אֵיין זַאךְ אִיז מִיר גֶּעראטִין וְלֹא נִתְפָּרֵשׁ שָׁם מַהוּ הַדָּבָר, וְשָׁמַעְתִּי שֶׁאָמַר כִּי אִיתָא בְּדִבְרֵי הַמְקֻבָּלִים אֲשֶׁר אָדָם הָרִאשׁוֹן בְּעֵת שֶׁאָכַל מֵעֵץ הַדַּעַת טָעֲמוּ כָּל הַנְּשָׁמוֹת, אֲבָל נִשְׁמָתוֹ הַקְּדוֹשָׁה זָכְתָה שֶׁלֹּא טָעֲמָה כְּלָל מֵעֵץ הַדַּעַת.

* * * *

## ב

מַעֲשֶׂה שֶׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ זַ"ל. מַעֲשֶׂה בְּעָנִי אֶחָד שֶׁהִתְפָּרְנֵס עַצְמוֹ מֵחֲפִירַת טִיט לִמְכֹּר. פַּעַם אַחַת חָפַר טִיט, וּמָצָא בַּמָּקוֹם שֶׁחָפַר אֶבֶן טוֹב שֶׁהָיָה שָׁוְיוֹ הוֹן רַב מְאֹד, וְלֹא יָדַע שָׁוְיוֹ. וְהָלַךְ לְאֶמָּן שֶׁיֵּאָמִיד אוֹתָהּ בְּשָׁוְיוֹ, וְעָנָה לוֹ שֶׁאֵין בְּזֶה הַמְּדִינָה שֶׁיּוּכַל לְשַׁלֵּם שָׁוְיוֹ, וְצָרִיךְ לִסַּע לְלוֹנְדוֹן לְעִיר הַמְּלוּכָה. אֲבָל הוּא הָיָה עָנִי וְלֹא הָיָה לוֹ כֶּסֶף לִסַּע. וְהָלַךְ וּמָכַר כָּל אֲשֶׁר לוֹ, וְהָלַךְ מִבַּיִת לְבַיִת בִּשְׁבִיל הַנְּדָבוֹת, עַד שֶׁהִסְפִּיק לוֹ לִסַּע עַד הַיָּם. וְרָצָה לָעֲלוֹת עַל הַסְּפִינָה וְלֹא הָיָה לוֹ מָעוֹת, וְהָלַךְ לְהַקַּאפִּיטַאן [רַב הַחוֹבֵל] וְהֶרְאָה לוֹ הַמַּרְגָּלִיּוֹת. וְלָקַח אוֹתוֹ תֵּכֶף הַקַּאפִּיטַאן עַל הַסְּפִינָה בְּכָבוֹד גָּדוֹל וְאָמַר לוֹ אַתָּה בָּטוּחַ גָּדוֹל. וְנָתַן לוֹ חֶדֶר מְיֻחָד עֶרְשְׁטֶע קְלַאס [מַחְלָקָה רִאשׁוֹנָה] וּבְכָל הַתַּעֲנוּגִים כְּאַחַד מֵהַנְּגִידִים הַגְּדוֹלִים. וְהַחֶדֶר שֶׁלּוֹ הָיָה לוֹ חַלּוֹן לְתוֹךְ הַיָּם, וְהוּא הָיָה תָּמִיד מִתְעַלֵּס וּמְשַׂמֵּחַ נַפְשׁוֹ עִם הַדִּימֶּענְט [הַיְהֲלוֹם], וּבְפָרָט בְּעֵת הָאֲכִילָה, שֶׁעַל יְדֵי הַשִּׂמְחָה וְהָרָחֲבַת הַלֵּב טוֹב וּרְפוּאָה שֶׁיִּתְעַכֵּל הַמַּאֲכָל בְּנָקֵל. וּפַעַם אַחַת יָשַׁב לֶאֱכֹל וְהַדִּימֶּענְט הָיָה מֻנָּח עַל הַשֻּׁלְחָן לְהִתְעַלֵּס בּוֹ וְיָשַׁן. בֵּינְתַיִם בָּא הַמְּשָׁרֵת וְלָקַח הַמַּפָּה וְהַפֵּרוּרִים וְלֹא יָדַע מֵהַדִּימֶּענְט וְהִשְׁלִיךְ הַכֹּל לַיָּם. וּכְשֶׁהֵקִיץ מֵהַשֵּׁנָה וְהֵבִין כָּל זֶה הָיָה לוֹ צַעַר גָּדוֹל, כְּמַעַט שֶׁיָּצָא מֵהַדַּעַת וּמַה יַּעֲשֶׂה, וְהַקַּפִּיטַאן הוּא גַּזְלָן שֶׁיַּהֲרֹג אוֹתוֹ בְּעֵד מְחִיר נְסִיעַת הַסְּפִינָה. עַל כֵּן עָשָׂה אֶת עַצְמוֹ שֶׁמֵּחַ כְּאִלּוּ לֹא יָדַע. וְדֶרֶךְ הַקַּפִּיטַאן הָיָה בְּכָל יוֹם לְדַבֵּר אִתּוֹ אֵיזֶה שָׁעוֹת, וְכֵן בָּא בַּיּוֹם הַזֶּה וְהוּא עָשָׂה אֶת עַצְמוֹ שֶׁמֵּחַ עַד שֶׁלֹּא הִכִּיר בּוֹ שׁוּם שִׁנּוּי. וְאָמַר לוֹ הַקַּאפִּיטַאן, הֲלֹא אֲנִי יוֹדֵעַ שֶׁאַתָּה חָכָם וְיוֹשֵׁר לֵב, וַאֲנִי רוֹצֶה לִקְנוֹת תְּבוּאָה הַרְבֵּה לִמְכּוֹר בְּלוֹנְדוֹן, וְאוּכַל לְהַרְוִיחַ הַרְבֵּה וַאֲנִי יָרֵא שֶׁלֹּא יֹאמְרוּ שֶׁאֲנִי גּוֹנֵב מֵאוֹצַר הַמֶּלֶךְ, עַל כֵּן יִהְיֶה הַקִּנְיָן עַל שִׁמְךָ, וַאֲנִי אֲשַׁלֵּם לְךָ בְּמֵיטַב. וְהוּטַב בְּעֵינָיו וְעָשׂוּ כֵן. תֵּכֶף כְּשֶׁבָּאוּ לְלוֹנְדוֹן, מֵת הַקַּפִּיטַאן וְנִשְׁאַר הַכֹּל אֵצֶל זֶה הָאִישׁ, וְהָיָה כָּפֶל כִּפְלַיִם מֵהַשִּׁוְיוֹן שֶׁל הַדִּימֶּענְט. וְסִיֵּם רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁהַדִּימֶּענְט לֹא הָיָה שֶׁלּוֹ, וְהָא רְאָיָה שֶׁנֶּאֱבַד מִמֶּנּוּ. וְהַתְּבוּאָה הָיָה שֶׁלּוֹ, וְהָא רְאָיָה שֶׁנִּשְׁאַר אֶצְלוֹ. אוּן

וָואס עֶר אִיז גֶעקומֶען צוּ זַיין זַאךְ אִיז נָאר וַוילְ עֶר הָאט זִיךְ דֶערמַאנט [וְכָל מַה שֶׁהִגִּיעַ לְעִנְיָנוֹ, הוּא רַק כִּי הֶחֱזִיק מַעֲמָד] וְכוּ'.

* * * *

## ג

מַעֲשֶׂה שֶׁסִּפֵּר אַדְמוֹ"ר מִקָּאפִּיצִין פָּאשָׂא

פַּעַם אַחַת הָיָה אֵצֶל הַמֶּלֶךְ הַתּוֹנָר אִישׁ אֶחָד מֵאַחֵינוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה חָשׁוּב בְּעֵינָיו מְאֹד מִכָּל שָׂרֵי הַמְּלוּכָה אֲשֶׁר לוֹ, וַיֶּאֱהַבֵהוּ אַהֲבָה גְּדוֹלָה וַעֲצוּמָה מְאֹד יוֹתֵר מִכָּל שָׂרֵי הַמְּלוּכָה אֲשֶׁר לוֹ. וּבְכָל יוֹם וְיוֹם הָיָה קוֹרֵא אוֹתוֹ לְבֵיתוֹ לְהִשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִמּוֹ יַחַד. וַיְקַנְּאוּ בּוֹ שָׂרֵי הַמְּלוּכָה, וְחָשְׁבוּ מַחֲשָׁבוֹת לְהַעֲלִיל עָלָיו לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וִיאַבְּדוּהוּ מִן הָעוֹלָם. וְהָיָה בֵּינֵיהֶם פָּאשָׂא אֶחָד שֶׁהָיָה נִקְרָא קַאפִּיצִין פָּאשָׂא, שֶׁשִּׁנְאָתוֹ לְהַיִּשְׂרְאֵל הַזֶּה הָיְתָה גְּדוֹלָה יוֹתֵר מִכָּל הַשָּׂרִים. וְלִפְנֵי הַיִּשְׂרְאֵל הֶרְאָה עַצְמוֹ כְּאוֹהֵב לוֹ, וּבְכָל יוֹם חָשַׁב מַחֲשָׁבוֹת חֻפְצוֹ שֶׁיַּצְלִיחַ בְּיָדוֹ לִמְצֹא עָלָיו אֵיזֶה עֲלִילָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. פַּעַם אַחַת בָּא הַפָּאשָׂא הַנַּ"ל לְהַיִּשְׂרְאֵל הַנַּ"ל, וְהִתְחִיל לְדַבֵּר עִמּוֹ בְּעָרְמָה, וַיְסַפֵּר לוֹ בַּאֲשֶׁר שֶׁהָיָה אֵצֶל הַמֶּלֶךְ, וְשָׁמַע מִפִּיו אֵיךְ שֶׁהוּא אוֹהֵב אוֹתָךְ, אַךְ יֵשׁ לוֹ יְסוּרִים מִדָּבָר אֶחָד, כִּי כְּשֶׁאַתָּה בָּא לְפָנָיו לְדַבֵּר אִתּוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לִסְבֹּל רֵיחַ פִּיךְ, כִּי הוּא מַרְגִּישׁ רֵיחַ רַע נוֹדֵף מִפִּיךְ, וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לִהְיוֹת בִּלְעָדֶיךָ, וְיֵשׁ לוֹ יְסוּרִים גְּדוֹלִים מִזֶּה, לָזֹאת עָצַתִּי כִּי בְּכָל עֵת שֶׁתָּבוֹא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, תֹּאחֵז מִטְפַּחַת עִם בְּשָׂמִים לִפְנֵי פִּיךְ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יַרְגִּישׁ הַמֶּלֶךְ הֲרֵיחַ הָרַע מִפִּיךְ, כִּי הַבְּשָׂמִים יְבַטְּלוּ הָרֵיחַ רַע לְמַעַן לֹא תִּבָּאֵשׁ בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ. וְהַיִּשְׂרְאֵל הַנַּ"ל מֵחֲמַת תְּמִימוּתוֹ הֶאֱמִין לְדִבָּרָיו, וְנִסְכַּם בְּדַעְתּוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן. אַחַר כָּךְ הָלַךְ הַפָּאשָׂא הַנַּ"ל אֶל הַמֶּלֶךְ וַיְסַפֵּר לוֹ כִּי שָׁמַע מֵהַיִּשְׂרְאֵל הַנַּ"ל, שֶׁאָמַר שֶׁיֵּשׁ לוֹ יְסוּרִים גְּדוֹלִים, כִּי בְּכָל עֵת שֶׁמְּדַבֵּר עִם הַמֶּלֶךְ מַרְגִּישׁ רֵיחַ רַע יוֹצֵא מִפִּי הַמֶּלֶךְ, עַל כֵּן נִסְכַּם עֲצָתוֹ כְּשֶׁיָּבוֹא לְדַבֵּר עִמְּךָ, אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ, יֹאחֵז מִטְפַּחַת עִם בְּשָׂמִים נֶגֶד פִּיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יַרְגִּישׁ רֵיחַ רַע מִפִּי הַמֶּלֶךְ, וְזֶה לְךָ הָאוֹת כִּי כֵּנִים דְּבָרַי, כִּי לְמָחָר כַּאֲשֶׁר יָבֹא לְדַבֵּר עִמְּךָ תִּרְאֶה בְּעֵינֶיךָ שֶׁיֹּאחֵז אֶת הַמִּטְפַּחַת נֶגֶד פִּיו. כְּשֶׁשָּׁמַע זֹאת הַמֶּלֶךְ נִתְכַּעֵס מְאֹד, וְאָמַר לוֹ כְּשֶׁאֶרְאֶה אֲשֶׁר כֵּנִים דְּבָרֶיךָ אָז אֲאַבֵּד אוֹתוֹ מִן הָעוֹלָם. וְהִנֵּה הַיִּשְׂרְאֵל הַנַּ"ל בָּא בְּיוֹם מָחָר לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, וַיֹּאחֵז הַמִּטְפַּחַת נֶגֶד פִּיו כַּאֲשֶׁר יָעַץ לוֹ הַפָּאשָׂא, כִּי הֶאֱמִין לִדְבָרָיו. וְהַמֶּלֶךְ כְּשֶׁרָאָה זֹאת וַיִּוָּכַח לָדַעַת כִּי כֵּנִים הֵם דִּבְרֵי הַפָּאשָׂא, תֵּכֶף כָּתַב מִכְתָּב כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה, "כַּאֲשֶׁר יָבֹא הָאִישׁ הַמּוֹסֵר כְּתָב זֶה לִפְנֵיכֶם תַּשְׁלִיכוּ אוֹתוֹ תֵּכֶף לְכִבְשַׁן הָאֵשׁ אֲשֶׁר כָּל חַיְבֵי מִיתוֹת נִשְׂרָפִים שָׁם". וְהַמֶּלֶךְ חָתַם אֶת הַמִּכְתָּב בְּחוֹתָמוֹ, וְאָמַר לְזֶה הָאִישׁ, אֲבַקֵּשׁ מִמְּךָ שֶׁאַתָּה בְּעַצְמְךָ תְּבִיא אֶת הַמִּכְתָּב הַזֶּה לְהָאִישׁ שֶׁנִּכְתַּב עַל הָאַדְרֶעס [הַכְּתֹבֶת] שֶׁהוּא בְּמָקוֹם פְּלוֹנִי. וְהַיִּשְׂרְאֵלִי הַנַּ"ל לָקַח הַמִּכְתָּב,

וְהִבְטִיחַ לַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה כִּדְבָרָיו. וְלֹא יָדַע מַה כָּתוּב בּוֹ וְהָלַךְ לְבֵיתוֹ. וְהִנֵּה זֶה הָאִישׁ יִשְׂרָאֵל הַנַּ"ל, הָיָה מַחֲזִיק מְאֹד בְּמִצְוָה לָמוּל יַלְדֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְכָל עֵת שֶׁכִּבְּדוּהוּ בְּמִצְוַת חִתּוּךְ, לֹא פָּנָה אֶל שׁוּם מְנִיעָה שֶׁהָיָה לוֹ כִּי הַמִּצְוָה הָיְתָה יְקָרָה בְּעֵינָיו מְאֹד. וְאָז בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁהָיָה צָרִיךְ לִנְסֹעַ לִמְסֹר הַמִּכְתָּב מֵהַמֶּלֶךְ לַמָּקוֹם אֲשֶׁר נִשְׁלַח, וַה' אֲשֶׁר חָפֵץ לְהַצִּיל יְדִידוֹ הַנֶּאֱמָן, סִבֵּב שֶׁבָּא אֶחָד מִכְּפָר אֶחָד וְכִבְּדוֹ שֶׁיִּסַּע עִמּוֹ לְהַכְּפָר וְלָמוּל אֶת בְּנוֹ. וּמֵחֲמַת כִּי דַּרְכּוֹ הָיָה לִבְלִי לְהַנִּיחַ אֶת הַמִּצְוָה הַזֹּאת בְּשׁוּם אֹפֶן, הִתְחִיל לַחְשֹׁב מָה אֶעֱשֶׂה לְצַוּוּי הַמֶּלֶךְ בִּדְבַר מִכְתָּבוֹ. וְסִבֵּב ה' שֶׁבָּא לְנָגְדּוֹ הַפָּאשָׁא הַנַּ"ל. וַיְסַפֵּר לְהַפָּאשָׁא שֶׁהָיָה אֵצֶל הַמֶּלֶךְ, וְהַמֶּלֶךְ מָסַר לוֹ מִכְתָּב שֶׁיִּמְסְרֵהוּ לְהָאִישׁ שֶׁנִּשְׁלַח לוֹ, וְהַיּוֹם הִזְמִין לוֹ ה' מִצְוַת חִתּוּךְ, וְדַרְכִּי לִבְלִי לְהַנִּיחַ אֶת הַמִּצְוָה הַזֹּאת בְּשׁוּם אֹפֶן, עַל כֵּן אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמְּךָ שֶׁתִּקַּח אֶת הַמִּכְתָּב וְתוֹלִיךְ אוֹתוֹ לְשָׁם. וְהִנֵּה הַפָּאשָׁא הַנַּ"ל שָׂמַח מְאֹד, כִּי עַתָּה יוּכַל לְהַלְשִׁין עָלָיו עוֹד לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ, כִּי לֹא עָשָׂה רְצוֹן הַמֶּלֶךְ עִם הַמִּכְתָּב. וַיִּקַּח הַפָּאשָׁא הַמִּכְתָּב מִיָּדוֹ וּמְסָרוֹ לְזֶה הָאִישׁ שֶׁנִּשְׁלַח אֵלָיו. וְזֶה הָיָה מְמֻנֶּה לִשְׂרֹף הַחַיְבֵי מִיתוֹת שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וְתֵכֶף חָטַף אֶת הַפָּאשָׁא הַנַּ"ל וַיְזָרֹק אוֹתוֹ לְתוֹךְ כִּבְשַׁן הָאֵשׁ וְנִשְׂרַף, כַּאֲשֶׁר מַגִּיעַ מִשְׁפָּטוֹ עַל פִּי ה' מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה. וְהִנֵּה הַיִּשְׂרְאֵלִי לֹא יָדַע כְּלָל מֵהַנַּ"ל שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ, לְמָחָר חָזַר וּבָא לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ. וּכְשֶׁרָאָה אוֹתוֹ הַמֶּלֶךְ תְּמֵהַּ מְאֹד, וְאָמַר לוֹ הַעוֹד לֹא מָסַרְתָּ אֶת הַמִּכְתָּב שֶׁנָּתַתִּי בְּיָדְךָ לְהָאִישׁ הַנַּ"ל. הֲשִׁיב לוֹ אֲדוֹנִי הַמֶּלֶךְ אֶת הַמִּכְתָּב מָסַרְתִּי לְקַאפִּצִין פָּאשָׁא הַנַּ"ל, שֶׁהוּא יִמְסְרֶנָּה לְהָאִישׁ, יַעַן כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ הִזְמִין לִי מִצְוַת חִתּוּךְ, וְדַרְכִּי לִבְלִי לְהַנִּיחַ אֶת הַמִּצְוָה הַזֹּאת. אָז הֵבִין הַמֶּלֶךְ הֲלֹא דָּבָר הוּא שֶׁיִּשְׂתָּרֵף זֶה הַפָּאשָׁא שֶׁהִלְשִׁין עָלָיו לְפָנָיו. וְשָׁאַל הַמֶּלֶךְ תֵּכֶף אֶת הָאִישׁ, מַה זֶּה שֶׁאַתָּה אוֹחֵז מִטְפַּחַת עִם בְּשָׂמִים נֶגֶד פִּיךָ בְּעֵת שֶׁאַתָּה מְדַבֵּר עִמִּי. הֵשִׁיב לוֹ שֶׁהַפָּאשָׁא נָתַן לוֹ עֵצָה הַזֹּאת, כִּי אָמַר לִי שֶׁשָּׁמַע מִמְּךָ שֶׁאֵינְךָ יָכוֹל לִסְבֹּל רֵיחַ פִּי. אָז סִפֵּר לוֹ הַמֶּלֶךְ אֵיךְ שֶׁהַפָּאשָׁא הִלְשִׁין עָלָיו לְפָנָיו שֶׁאָמַרְתָּ לוֹ שֶׁאֵינְךָ יָכוֹל לִסְבֹּל רֵיחַ פִּי, וְעַל כֵּן תֹּאחֵז מִטְפַּחַת עִם בְּשָׂמִים שֶׁלֹּא תַּרְגִּישׁ רֵיחַ רַע מִפִּי. וַיְסַפֵּר לוֹ הַמֶּלֶךְ מַה שֶּׁהָיָה כָּתוּב בְּהַמִּכְתָּב שֶׁנָּתַן לוֹ, וְאָמַר לוֹ עַתָּה אֲנִי יוֹדֵעַ אֲשֶׁר ה' הַשְׁלִיט בָּאָרֶץ אֲשֶׁר מַצִּיל יְדִידָיו מִכָּל רַע, וּלְהַפָּאשָׁא הַנַּ"ל כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת בְּךָ, כֵּן נַעֲשָׂה לוֹ, וַיָּשֶׁב לוֹ ה' גְּמוּלוֹ בְּרֹאשׁוֹ. וּמֵאָז וְהָלְאָה נִתְגַּדֵּל בַּחֲשִׁיבוּתוֹ בְּעֵינֵי הַמֶּלֶךְ יוֹתֵר מִכָּל הַשָּׂרִים אֲשֶׁר אִתּוֹ, וְהָיָה חָשׁוּב וְיָקָר בְּעֵינָיו מְאֹד מְאֹד.

* * * *

## ד

מַעֲשֶׂה מִמָּטָר, מֵעָנְיַן שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ יְכַבֵּשׁ הַמִּלְחָמָה רַק עִם הַפְּשׁוּטִים אוֹמְרֵי תְּהִלִּים בְּפְשִׁיטוּת וְכוּ' וְלֹא עִם הַהוֹלְכִים בְּחָכְמוֹת. סִפֵּר רַבֵּנוּ זַ"ל מָשָׁל מִמֶּלֶךְ שֶׁהָלַךְ לְצוּד חַיּוֹת

(נאוולאוי) וְנָסַע לָבוּשׁ כְּאִישׁ פָּשׁוּט, כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה נָקֵל לְהַצְחִוק. וּבְאֶמְצַע פִּתְאֹם יָרַד מָטָר גָּדוֹל מַמָּשׁ מַבּוּל מַיִם, וְכָל הַשָּׂרֵי מְלוּכָה נִתְפַּזְּרוּ אֶחָד לְאֶחָד וְכוּ'. וְהַמֶּלֶךְ הָיָה בְּסַכָּנָה גְּדוֹלָה, וְחִפֵּשׂ עַד שֶׁמָּצָא בַּיִת כַּפְרִי אֶחָד. וְהָיָה שָׁם אִישׁ כַּפְרִי, וְלָקַח אֶת הַמֶּלֶךְ וְהִלְבִּישׁוֹ, וְנָתַן לוֹ אֲכִילָה שֶׁלּוֹ גְּרִיץ [מַרק גְּרִיסִים] וְכוּ', וְהִסִּיק אֶת הַתַּנּוּר, וְהִנִּיחוֹ לִישֹׁן עַל הַפִּיעֲקְלִיק [סָמוּךְ לַתַּנּוּר] וְכוּ'. וְכָל כָּךְ הָיָה עֶרֶב וּמְתוֹק לְהַמֶּלֶךְ, שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא טָעַם טַעַם עֶרֶב כָּזֶה, כִּי הָיָה עָיֵף וְיָגֵעַ וְכוּ'. וְהַשָּׂרֵי מְלוּכָה חִפְּשׂוּ אֶת הַמֶּלֶךְ עַד שֶׁבָּאוּ לְשָׁם, וְרָאוּ שֶׁהוּא יָשֵׁן. וְרָצוּ שֶׁיַּחֲזֹר הַמֶּלֶךְ לְבֵיתוֹ עִמָּהֶם. וְאָמַר לָהֶם, כֵּיוָן שֶׁאַתֶּם לֹא הִצַּלְתֶּם אוֹתִי וְכָל אֶחָד נִתְפַּזֵּר לְהַצִּיל אֶת עַצְמוֹ, וְזֶה הִצִּיל אוֹתִי, וּפֹה טָעַמְתִּי טַעַם מָתוֹק כָּזֶה, עַל כֵּן הוּא יָבִיא אוֹתִי בָּעֲגָלָה שֶׁלּוֹ וּבְאֵלּוּ הַמַּלְבּוּשִׁים, וְהוּא יָשֵׁב אוֹתִי עַל כִּסֵּא הַמְּלוּכָה. וְסִיֵּם עַל זֶה רַבֵּנוּ זַ"ל כַּאֲשֶׁר מוּבָא שֶׁבְּעִקְבוֹת מְשִׁיחָא יִהְיֶה מַבּוּל – מָעַן וָועט שִׁיסָּעַן מִיט אֶפִּיקוֹרְסוּת – [יירוּ עִם אֶפִּיקוֹרְסוּת] לֹא שֶׁל מַיִם, רַק שֶׁל מַחֲשָׁבוֹת זָרוֹת. וְיִכָּסוּ כָּל הֶהָרִים הַגְּבוֹהִים, וַאֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא הָיָה מַבּוּל, רַק מֵחֲמַת שֶׁהָלַךְ בְּכֹחַ נִתְּזוּ שָׁם הַמַּיִם, דְּאֹס הַיְיסְט עֶס וָועט אַרַיין שְׁפְּרִיצֶען אֲפִלּוּ אִין דִּי כַּשֵּׁר'ה הֶעְרְצֶער [הַיְנוּ שֶׁיִּתְיְיצֵּג גַּם בְּתוֹךְ הַלְּבָבוֹת הַכְּשֵׁרִים]. וְעִם חָכְמוֹת לֹא יוּכְלוּ לִתֵּן עֵצָה, וְכָל שָׂרֵי הַמְּלוּכָה נִתְפַּזְּרוּ וְכָל הַמְּלוּכָה לֹא יִתְחַזֵּק עַל עָמְדוֹ, וָועט זִיךְ נִיט דָּער הַאלְטִין נָאר [לֹא יַחֲזִיקוּ מַעֲמָד רַק] פְּשׁוּטֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁאוֹמְרִים תְּהִלִּים בְּפְשִׁיטוּת וְכוּ'. עַל כֵּן שֶׁכְּשֶׁיְּבוֹא מָשִׁיחַ הֵם יִתְּנוּ הַכֶּתֶר מְלוּכָה בְּרֹאשׁוֹ.

* * * *

## משל מוועדא,

שֶׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁאִישׁ אֶחָד נָסַע עִם בַּעַל עֲגָלָה (לְבֶעְרְלִין אוֹ שְׁאָר עֲיָרוֹת הַגְּדוֹלוֹת), וְהָאִישׁ הָלַךְ לַעֲשׂוֹת צָרְכָיו, וְנִשְׁאַר הַבַּעַל עֲגָלָה שֶׁשָּׁמוֹ יְוואן (הַמְגֻשָּׁם בְּלִי הֶרְגֵּשׁ) עִם הָעֲגָלָה בְּאֶמְצַע הַשּׁוּק. וְהָלַךְ אֵלָיו אִישׁ חַיִל [שׁוֹטֵר] וּשְׁאָלוֹ מִדּוּעַ עוֹמֵד שָׁם, וְאָמַר לוֹ וָועדָא [מִי כָּאן]. וְהוּא חוֹשֵׁב שֶׁשּׁוֹאֲלוֹ אֶת שְׁמוֹ וְאוֹמֵר לוֹ יְוואן, וְהוּא מַכֶּה אוֹתוֹ וְאוֹמֵר וָועדָא, וְהוּא צוֹעֵק יְוואן, וְהוּא מַכֶּה אוֹתוֹ וְצוֹעֵק וָועדָא עַד שֶׁלִּקְחוֹ עִם הָעֲגָלָה לְאֵיזֶה רְחוֹב מִן הַצַּד. וּכְשֶׁבָּא הָאִישׁ חִפְּשׂוֹ עַד שֶׁמְּצָאוֹ, וְאוֹמֵר לוֹ יְוואן וְכוּ', הוּא עוֹנֶה לוֹ בְּלַחַשׁ וּבְפַחַד אַל תֹּאמַר יְוואן אֶלָּא וָועדָא, וְכֵיוָן שֶׁיָּצָא מֵהָעִיר הוּא אוֹמֵר לוֹ עַכְשָׁו אַתָּה יָכוֹל לִקְרֹא אוֹתִי יְוואן. שָׁם נִקְרָא וָועדָא וְשָׁם נִקְרָא יְוואן. וְסִיֵּם רַבֵּנוּ זַ"ל בָּא מִיר אִיז וָועדָא [אֲצִלִי הוּא וָועדָא] כְּלוֹמַר "מִי הוּא" שֶׁיּוֹדֵעַ פְּחִיתוּתוֹ וְגַם נִזְדַּכֵּךְ הַגּוּף (הַיְיוואן) וְנִקְרָא בִּבְחִינַת מִי וּמָה וָועדָא אִין מָעַן גַּיְיט אַרוֹיס פִּין מִיר אִיז וויִדְעֶר יְוואן [וּכְשֶׁיּוֹצְאִים מִמֶּנִּי חוֹזֵר לִהְיוֹת יְוואן]. הַחֹמֶר הוּא חֹמֶר.

* * * *

## מעשה ממרור שספר רבנו ז"ל.

שֶׁפַּעַם אַחַת הָלְכוּ יְהוּדִי וְגֶרְמָנִי יַחַד נְדוֹד, וְלִמֵּד הַיְּהוּדִי אֶת הַגֶּרְמָנִי שֶׁיַּעֲשֶׂה אֶת עַצְמוֹ כְּמוֹ יְהוּדִי (כְּיָוֹן שֶׁהַלָּשׁוֹן הוּא אֶחָד), וְהַיְּהוּדִים רַחֲמָנִים וִירַחֲמוּ עָלָיו. וְכֵיוָן שֶׁבָּא סְמוּךְ לְפֶסַח לִמְּדוֹ אֵיךְ שֶׁיִּתְנַהֵג (שֶׁיִּקְרָא אוֹתוֹ בַּעַל הַבַּיִת לְבַיִת עַל הַסֵּדֶר) בְּכָל הַסֵּדֶר, שֶׁעוֹשִׂין קִדּוּשׁ, וְרוֹחֲצִים יָדַיִם, רַק שֶׁכַּח לֵאמַר לוֹ שֶׁאוֹכְלִים מָרוֹר. וְכֵיוָן שֶׁבָּא לְהַסֵּדֶר רָעֵב מִכָּל הַיּוֹם, וּמְצַפֶּה שֶׁיֹּאכַל הַדְּבָרִים טוֹבִים שֶׁאָמַר לוֹ הַיְּהוּדִי, אֲבָל נוֹתְנִים לוֹ חֲתִיכַת כַּרְפַּס בְּמֵי מֶלַח, וּשְׁאָר הַדְּבָרִים הַנּוֹהֲגִים בַּסֵּדֶר, וְאוֹמְרִים הַהַגָּדָה. וּכְבָר הוּא בְּעֵינַיִם צוֹפִיּוֹת לְהָאֲכִילָה, וְהוּא שָׁמֵחַ כְּבָר שֶׁאוֹכְלִים כְּבָר הַמַּצָּה. פִּתְאֹם נוֹתְנִים לוֹ מָרוֹר, וְנַעֲשָׂה לוֹ מַר בְּפִיו, וְהוּא חָשַׁב שֶׁזֶּהוּ הַסְּעֻדָּה שֶׁרַק זֶה יֹאכְלוּ. בָּרַח תֵּכֶף בְּמְרִירוּת וּרְעָבוֹן, וְחָשַׁב אֶל עַצְמוֹ יְהוּדִים אֲרוּרִים, אַחַר כָּל הַצַּעְרָמְנְיָא [טֶקֶס] נוֹתְנִים זֶה לֶאֱכֹל. וּבָא לְבֵית הַמִּדְרָשׁ וְיָשַׁן, וְאַחַר כָּךְ בָּא הַיְּהוּדִי בְּפָנִים שְׂמֵחוֹת, שֶׁבֵּעַ מֵאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה, וּשְׁאָלוֹ אֵיךְ הָיָה לְךָ הַסֵּדֶר, סִפֵּר לוֹ בְּכַעַס. אָמַר לוֹ הוֹי גֶּרְמָנִי שׁוֹטֶה, אִם הָיִיתָ מְחַכֶּה עוֹד מְעַט, הָיִיתָ אוֹכֵל כָּל טוּב כָּמוֹנִי. כֵּן הוּא בְּעִנְיַן רַבֵּנוּ (וְעֵבוֹדַת ה') שֶׁאַחַר כָּל הַיְּגִיעוֹת וְהַטְּרָחוֹת עַד שֶׁבָּאִים (וְנִתְקָרְבִים לְרַבֵּנוּ אוֹ לַעֲבוֹדַת ה' לְזַכֵּךְ הַגּוּף) נוֹתְנִים מְעַט מָרוֹר מְרִירוּת, כִּי זְכוּךְ הַגּוּף בָּא בִּמְרִירוּת, אֲבָל הָאִישׁ חוֹשֵׁב שֶׁתָּמִיד יִהְיֶה רַק הַמְּרִירוּת, אַךְ זֶהוּ הַכֹּל רַק הַמְּרִירוּת וְכוּ' עַל כֵּן בּוֹרֵחַ תֵּכֶף. אֲבָל כֵּיוָן שֶׁמְּחַכֶּה מְעַט וְסוֹבֵל זֶה הַמְּרִירוּת מְעַט מִזְּכוּךְ הַגּוּף, אָז מַרְגִּישׁ אַחַר כָּךְ כָּל מִינֵי חִיּוּת וְתַעֲנוּג (וְאֵלּוּ הַמְּשָׁלִים יְכוֹלִים לִלְמֹד מֵהֶם עֲצוֹת לְכָל עִנְיְנֵי עֲבוֹדַת ה'). כֵּן הוּא בְּעִנְיָן זֶה שֶׁל עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, שֶׁמְּקֻדָּם עוֹבֵר הַמְּרִירוּת שֶׁל זְכוּךְ הַגּוּף, אֲבָל אַחַר כָּךְ מַרְגִּישִׁים הַחִיּוּת וְכוּ'.

* * * *

## מעשה שספר מהאוצר שתחת הגשר.

שֶׁפַּעַם אַחַת חָלַם לְאִישׁ אֶחָד מֵאֵיזֶה עִיר שֶׁבְּוִינָה תַּחַת הַגֶּשֶׁר יֵשׁ שָׁם אוֹצָר, עַל כֵּן נָסַע לְשָׁם וְעוֹמֵד אֵצֶל הַגֶּשֶׁר וּמְחַפֵּשׂ עֵצוֹת אֵיךְ לַעֲשׂוֹת, כִּי בַּיּוֹם אֵינוֹ יָכוֹל מֵחֲמַת הָאֲנָשִׁים, וְעָבַר שָׁם אִישׁ חַיִל וְאָמַר לוֹ מָה אַתָּה עוֹמֵד וְחוֹשֵׁב. חָשַׁב בְּדַעְתּוֹ שֶׁטּוֹב שֶׁיֹּאמַר לוֹ כְּדֵי שֶׁהוּא יְסַיְּעוֹ וְיִתְחַלְּקוּ, סִפֵּר לוֹ כָּל הָעִנְיָן. עָנָה וְאָמַר לוֹ אַיֵּי יְהוּדִי נָאר קוּקְט אוֹיף אַ חֲלוֹם, אֶלָּא מַאי מִיר הָאט זִיךְ אוֹיְךְ גֵּיחוּלְמְט אָז דָּא אִין דָּא בָּא דָּעם אִין דֶּעם (וְהַזְכִּיר הָעִיר שֶׁל הָאִישׁ וּשְׁמוֹ שֶׁל הָאִישׁ הַזֶּה) אִין מַאקְזאן אִיז דָּא אַיין אוֹצָר וֶועל אִיךְ פָּארִין צִיא יֶענעם? וְנָסַע הָאִישׁ לְבֵיתוֹ וְחָפַר בְּהַמַּקְאזַאן שֶׁלּוֹ וּמָצָא הָאוֹצָר. וְאָמַר אַחַר כָּךְ אִיצְט וֶוויס אִיךְ שׁוֹין "דֶּער אוֹצָר אִיז בָּא מִיר, נָאר וויסֶען פּוּם דֶּעם אוֹצָר מוּז מָען פָּארִין קֵיין וְוִין" [הוֹי יְהוּדִי שָׁם לֵב לַחֲלוֹם אֶלָּא מַאי גַּם אֲנִי חָלַמְתִּי שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי אֵצֶל פְּלוֹנִי בַּמַּחְסָן יֵשׁ אוֹצָר, הָאֵסַע לְשָׁם. וְנָסַע

הָאִישׁ לְבֵיתוֹ וְחָפַר בַּמַּחְסָן שֶׁלּוֹ וּמָצָא הָאוֹצָר. וְאָמַר אַחַר כָּךְ, "עַתָּה יָדַעְתִּי: הָאוֹצָר הוּא אֶצְלִי אֲבָל כְּדַי לְדַעַת מִזֶּה עָלַי לִנְסֹעַ עַד וִינָה"]. כָּךְ בְּעִנְיַן עֲבוֹדַת הַשֵּׁם, שֶׁהָאוֹצָר הוּא אֵצֶל כָּל אֶחָד בְּעַצְמוֹ, רַק לֵידַע מֵהָאוֹצָר מֻכְרָח לִסַּע לְהַצַּדִּיק.

* * * *

## המשל מההינדיק [תרנגול הדו].

שֶׁפַּעַם אַחַת בֶּן הַמֶּלֶךְ נָפַל לִשְׁגָּעוֹן שֶׁהוּא עוֹף הַנִּקְרָא הִינְדִיק, וְצָרִיךְ לֵישֵׁב עָרֹם תַּחַת הַשֻּׁלְחָן וְלִגְרֹר חֲתִיכוֹת לֶחֶם וַעֲצָמוֹת כְּמוֹ הִינְדִיק. וְכָל הָרוֹפְאִים נוֹאֲשׁוּ מִלַּעֲזֹר לוֹ וּלְרַפְּאוֹתוֹ מִזֶּה, וְהַמֶּלֶךְ הָיָה בְּצַעַר גָּדוֹל מִזֶּה. עַד שֶׁבָּא חָכָם אֶחָד וְאָמַר אֲנִי מְקַבֵּל עַל עַצְמִי לְרַפְּאוֹתוֹ, וְהִפְשִׁיט גַּם כֵּן אֶת עַצְמוֹ עָרֹם וַיֵּשֶׁב תַּחַת הַשֻּׁלְחָן אֵצֶל בֶּן הַמֶּלֶךְ הַנַּ"ל, וְגַם כֵּן גָּרַר פֵּרוּרִים וַעֲצָמוֹת. וּשְׁאָלוֹ בֶּן הַמֶּלֶךְ מִי אַתָּה וּמָה אַתָּה עוֹשֶׂה פֹּה?, וְהֵשִׁיב לוֹ וּמָה אַתָּה עוֹשֶׂה פֹּה?, אָמַר לוֹ אֲנִי הִינְדִיק, אָמַר לוֹ אֲנִי גַּם כֵּן הִינְדִיק. וַיֵּשְׁבוּ שְׁנֵיהֶם יַחַד כָּךְ אֵיזֶה זְמַן עַד שֶׁנַּעֲשׂוּ רְגִילִים זֶה עִם זֶה. וְאָז רָמַז הֶחָכָם וְהִשְׁלִיכוּ לָהֶם כְּתֹנֶת, וְאָמַר הֶחָכָם הָהִינְדִיק לְהַבֶּן מֶלֶךְ אַתָּה חוֹשֵׁב שֶׁהִינְדִיק אֵינוֹ יָכוֹל לֵילֵךְ עִם כְּתֹנֶת, יְכוֹלִים לִהְיוֹת לָבוּשׁ כְּתֹנֶת וְאַף עַל פִּי כֵן יְהֵא הִינְדִיק, וְלָבְשׁוּ שְׁנֵיהֶם הַכְּתֹנֶת. וְאַחַר אֵיזֶה זְמַן רָמַז וְהִשְׁלִיכוּ לָהֶם מִכְנָסַיִם. וְאָמַר לוֹ גַּם כֵּן כַּנַּ"ל, אַתָּה חוֹשֵׁב שֶׁעִם מִכְנָסַיִם לֹא יְכוֹלִים לִהְיוֹת הִינְדִיק וְכוּ' עַד שֶׁלָּבְשׁוּ הַמִּכְנָסַיִם וְכֵן עִם שְׁאָר הַבְּגָדִים. וְאַחַר כָּךְ רָמַז וְהִשְׁלִיכוּ לָהֶם מַאֲכָלֵי אָדָם מֵהַשֻּׁלְחָן וְאָמַר לוֹ, אַתָּה חוֹשֵׁב שֶׁאִם אוֹכְלִים מַאֲכָלִים טוֹבִים אוּז מָעֹן שׁוּעִין קֵיין הִינְדִיק נִיט, מָעֹן קֶעֹן עֶסִין אוּן אוֹיךְ זַיין הִינְדִיק [כְּבָר לֹא נִקְרָאִים הִינְדִיק, אֶפְשֶׁר לֶאֱכֹל וּלְהַמְשִׁיךְ לִהְיוֹת הִינְדִיק] וְאָכְלוּ. וְאַחַר כָּךְ אָמַר לוֹ אַתָּה חוֹשֵׁב שֶׁהִינְדִיק מֻכְרָח לִהְיוֹת דַּוְקָא תַּחַת הַשֻּׁלְחָן, יְכוֹלִים לִהְיוֹת הִינְדִיק וְלִהְיוֹת אֵצֶל הַשֻּׁלְחָן. וְכֵן הִתְנַהֵג עִמּוֹ עַד שֶׁרִפֵּא אוֹתוֹ לְגַמְרֵי. וְהַנִּמְשָׁל מוּבָן לַמְבִינִים (אָמַר הַמַּעְתִּיק: יְכוֹלִים לוֹמַר שֶׁהָאָדָם רוֹצֶה לְהִתְקָרֵב לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם הֲלֹא הוּא הִינְדִיק מְלֻבָּשׁ בְּחֻמְרִיּוּת וְכוּ'. וּבְדֶרֶךְ זֶה יְכוֹלִים מְעַט מְעַט לְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ לַעֲבוֹדַת הַשֵּׁם עַד שֶׁנִּכְנָסִים לְגַמְרֵי. וְכֵן בְּהִתְקָרְבוּת אֲנָשִׁים עַל דֶּרֶךְ זֶה. וְדֵי לְחַכִּימָא).

* * * *

## המשל מהתבואה.

שֶׁפַּעַם אַחַת אָמַר הַמֶּלֶךְ לַאֲהוּבוֹ הַשֵּׁנִי לַמֶּלֶךְ בַּאֲשֶׁר אֲנִי חוֹזֶה בַּכּוֹכָבִים, רוֹאֶה אֲנִי שֶׁכָּל הַתְּבוּאָה שֶׁיִּגְדֹּל בְּשָׁנָה זֹאת, מִי שֶׁיֹּאכַל מִמֶּנָּה יִהְיֶה נַעֲשֶׂה מְשֻׁגָּע, אִם כֵּן יְטַכֵּס עֵצָה. וְעָנָה לוֹ, שֶׁעַל כֵּן יָכִינוּ בַּעֲדָם תְּבוּאָה שֶׁלֹּא יִצְטָרְכוּ לֶאֱכֹל מִתְּבוּאָה הַנַּ"ל. וְעָנָה לוֹ הַמֶּלֶךְ אִם כֵּן כְּשֶׁאֲנַחְנוּ לְבַד לֹא נִהְיֶה מְשֻׁגָּעִים. וְכָל הָעוֹלָם יִהְיֶה מְשֻׁגָּע, אָז יִהְיֶה לְהֵפֶךְ (וּלְהֹכִין בִּשְׁבִיל כֻּלָּם אִי אֶפְשָׁר) שֶׁאֲנַחְנוּ יִהְיוּ הַמְשֻׁגָּעִים. עַל כֵּן בְּוַדַּאי נִצְטָרֵךְ גַּם כֵּן לֶאֱכֹל מֵהַתְּבוּאָה, אֲבָל

רַק זֶה שֶׁנִּסְמַן סִימָן עַל מִצְחֵנוּ שֶׁנֵּדַע עַל כָּל פָּנִים שֶׁאֲנַחְנוּ מְשֻׁגָּע. שֶׁאִם אֶהְיֶה מִסְתַּכֵּל עַל מִצְחֶךָ וְכֵן כְּשֶׁתִּסְתַּכֵּל עַל מִצְחִי נֵדַע מֵהַסִּימָן שֶׁאֲנַחְנוּ מְשֻׁגָּע.
הַמָּשָׁל מֶמֶלֶךְ שָׂרַץ אַחַר צְבִי וְלֹא יָכֹל לְהַשִּׂיגוֹ, וְהֶעֱמִידוּ אֶת עַצְמָם הַשָּׂרֵי מְלוּכָה וְאָמְרוּ אֲדוֹנֵנוּ הַמֶּלֶךְ נַחֲזֹר וְכוּ', עָנָה הַמֶּלֶךְ וְאָמַר אֲנִי אֶת הַצְּבִי מֻכְרָח לָצוּד וּמִי שֶׁרוֹצֶה לַחֲזֹר יַחֲזֹר וְכוּ'.

* * * *

עוֹד מַעֲשֶׂה שֶׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ ז"ל. שֶׁהָיָה מֶלֶךְ אֶחָד וְהָיָה חוֹזֶה בַּכּוֹכָבִים, וְרָאָה שֶׁאִם לֹא יִקָּצְרוּ הַתְּבוּאָה בְּשָׁנָה זוֹ עַד זֶה הַזְּמַן, יְהֵא נִתְקַלְקֵל כָּל הַתְּבוּאָה וְכוּ' וְכוּ', וְהַזְּמַן הָיָה קָצָר. וְנִתְיַעֵץ לְקַח קוֹצְרִים וְלִתֵּן לָהֶם כָּל הַתַּעֲנוּגִים וְכָל צָרְכָם כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לָהֶם הַרְחָבַת הַדַּעַת לַעֲבֹד בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וְיִסְפִּיקוּ לִקְצֹר קֹדֶם הַזְּמַן הַנַּ"ל. וְהֵם אַדְּרַבָּא הִתְעַנְּגוּ וְשָׁכְחוּ, וְעָבַר הַזְּמַן הַנַּ"ל וְלֹא קָצְרוּ הַתְּבוּאָה. וְנִתְקַלְקְלָה כָּל הַתְּבוּאָה. וְלֹא יָדְעוּ מַה לַּעֲשׂוֹת שֶׁהַמֶּלֶךְ יִכְעֹס אֲלֵיהֶם. וְאָמַר לָהֶם חָכָם אֶחָד עֵצָה, אֵיךְ שֶׁהַמֶּלֶךְ אוֹהֵב אֵיזֶה צִפּוֹר, וּבָזֶה שֶׁיָּבִיאוּ לוֹ זֶה הַצִּפּוֹר, אָז עַל יְדֵי הַנַּחַת רוּחַ וְהַתַּעֲנוּג מִזֶּה יְכַפֵּר עַל הַכֹּל. אֲבָל קָשֶׁה מְאֹד לְהַשִּׂיג הַצִּפּוֹר, כִּי הוּא בָּאֲוִיר בְּמָקוֹם גָּבוֹהַּ וְאֵין לָהֶם סֻלָּם, וְהַזְּמַן קָצָר. וְנָתַן לָהֶם הֶחָכָם עֵצָה, כְּמוֹ שֶׁהֵם כַּמָּה אֲנָשִׁים, אָז יַעֲמִידוּ אֶת עַצְמָם אֶחָד עַל חֲבֵרוֹ לְמַעְלָה מַעְלָה עַד שֶׁיַּגִּיעוּ לְהַצִּפּוֹר. אֲבָל הֵם רַבּוּ זֶה עִם זֶה כִּי כָּל אֶחָד רָצָה שֶׁהוּא יִהְיֶה לְמַעְלָה וַחֲבֵרוֹ תַּחְתָּיו. וְעַל יְדֵי מְרִיבָתָם הִתְרַשְּׁלוּ וְהַצִּפּוֹר פָּרַח. וְעַל יְדֵי זֶה נִשְׁאַר לָהֶם הַכַּעַס מֵהַמֶּלֶךְ עַל הִתְרַשְּׁלוּתָם מִקְּצִירַת הַתְּבוּאָה כַּנַּ"ל. (וְהָעִנְיָן הוּא שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ בָּרָא הָאָדָם וְנָתַן לוֹ כָּל הַתַּעֲנוּגִים וְהַכֹּל שֶׁיִּקָּצְרוּ הַתְּבוּאָה קֹדֶם שֶׁיִּקְלְקֵל בִּפְגָם הַבְּרִית, וְלֶעָבֹד הַשֵּׁם יִתְבָּרֵךְ וְכוּ' בְּמֹחִין נְקִיִּים. אֲבָל הוּא מִתְרַשֵּׁל עַל יְדֵי הַתַּעֲנוּגִים, עַד שֶׁנִּכְשָׁל בְּהַתְּבוּאָה שֶׁכְּבָר נִתְקַלְקֵל וְנִפְגַּם הַמֹּחִין מֵעֲוֹנוֹת רַחֲמָנָא לִצְלַן. אֲבָל עֲדַיִן הָיָה עֵצָה עַל יְדֵי הַצִּפּוֹר שֶׁהוּא הַצַּדִּיק שֶׁבְּזֶה הָיָה נִתְכַּפֵּר הַכֹּל. אֲבָל עַל יְדֵי הַמַּחֲלֹקֶת וְהַקְּנְאָה שֶׁכָּל אֶחָד רוֹצֶה לִהְיוֹת לְמַעְלָה, מִזֶּה מִתְרַחֲקִין וְלֹא מִתְקַשְּׁרִין לְהַצַּדִּיק וְכוּ'. וְדִי לְחַכִּימָא).

* * * *

נִמְצָא בְּמְגִלַּת סְתָרִים זֶה הַמַּעֲשֶׂה, מֵעִנְיַן סֵפֶר יָקָר מְאֹד שֶׁחִבְּרוּ אִישׁ אֱלֹקִים רַבִּי יוֹסֵף קַאנְדִּיָא ז"ל. בְּיָמָיו נִתְקַבְּצוּ חֲמֵשׁ מֵאוֹת תַּלְמִידִים מֻפְלָגֵי תּוֹרָה, וְהִתְחִילוּ לִלְמֹד בְּסִפְרֵי חֲקִירָה וּבְמוֹרֶה נְבוּכִים עַד שֶׁנִּתְפַּקְּרוּ וְכָפְרוּ בֵּאלֹקִים חַיִּים וְאָמְרוּ שֶׁהָעוֹלָם וְכוּ' וְאֵין הַשְׁגָּחַת אֱלֹקִים עַל הָעוֹלָם חַס וְשָׁלוֹם. וַיָּבֹאוּ כָּל הַתַּלְמִידִים הַנַּ"ל לְהַצַּדִּיק רַבִּי יוֹסֵף קַאנְדִּיָא ז"ל שֶׁגַּם הוּא יַסְכִּים עִמָּהֶם עַל הַדָּבָר הָרָע הַזֶּה. וְהַצַּדִּיק הַנַּ"ל כְּשֶׁשָּׁמַע הַדָּבָר הַזֶּה אֲחָזָתוּ פַּלְצוּת. וְהִתְחִילוּ לְהַרְאוֹת רְאָיוֹת וּלְהִתְוַכֵּחַ עִמּוֹ, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַהֲשִׁיבָם מִדָּבָר הַזֶּה. וַיַּעַן וַיֹּאמֶר לָהֶם תְּנוּ לִי אֵיזֶה זְמַן וְאָשִׁיב אֶתְכֶם. וַיִּתְּנוּ לוֹ אֵיזֶה זְמַן וְהָלְכוּ

לָהֶם. וְהַצַּדִּיק הַנַּ"ל שָׁלַח אִגְּרוֹת לְכָל הָרַבָּנִים הַגְּדוֹלִים שֶׁיָּבֹאוּ אֵלָיו מְהֵרָה. וַיָּבוֹאוּ אֵלָיו. וַיְסַפֵּר לָהֶם הַדָּבָר הַנַּ"ל, וַיִּתְפַּלְּלוּ כֻּלָּם אֶל ה' וַיְצוּמוּ לַיְלָה וָיוֹם, וְגַם הַצַּדִּיק הַנַּ"ל נָפַל עַל פָּנָיו אַרְצָה שְׁלֹשָׁה יָמִים וְשָׁלֹשׁ לֵילוֹת לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. אַחַר הַשְּׁלֹשָׁה יָמִים וַיָּקָם מְהֵרָה מֵעַל הָאָרֶץ, וַיֹּאמֶר: "עֵת לַעֲשׂוֹת לַה' הֵפֵרוּ תּוֹרָתֶךָ", וַיִּקַּח עֵט סוֹפֵר בְּיָדוֹ וַיִּכְתֹּב בְּלִי מַרְגּוֹעַ לֹא אָכַל וְלֹא שָׁתָה לֹא לָמַד וְלֹא הִתְפַּלֵּל רַק כָּתַב בְּעֵט סוֹפֵר, וַיְחַבֵּר אֶת הַסֵּפֶר הַנַּ"ל הַנִּקְרָא סֵפֶר אֵלִים, וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁבָּאוּ כָּל הַתַּלְמִידִים וַיִּקַּח אֶת הַסֵּפֶר הַנַּ"ל וַיִּתֵּן בְּיָדָם. וְעִם הַסֵּפֶר הַזֶּה נִצַּח אוֹתָם (כִּי שָׁם יֵשׁ כָּל הַחָכְמוֹת וְרָאוּ חָכְמָתוֹ וְאַף עַל פִּי כֵן מַאֲמִין כֵּן נִרְאֶה לִי) וְנַעֲשׂוּ כֻּלָּם צַדִּיקִים גְּמוּרִים.

* * * *

הַמַּהַרְשָׁ"א זַ"ל הָיָה רַב בְּאֵיזֶה קְהִלָּה וְהָיָה יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד עִם הַיְשִׁיבָה שֶׁלּוֹ כָּל הַיּוֹם כֻּלּוֹ. וְהָיָה אָז רַב דִּמְדִינָה בְּאוֹתוֹ הָאִיקְלִים [אזור] שֶׁהָיָה הַמַּהַרְשָׁ"א זַ"ל תַּחַת מֶמְשָׁלָה אוֹתוֹ הָרַב דִּמְדִינָה, וְהִיוּ מֻכְרָחִים כָּל הָרַבָּנִים שֶׁל הַקְּהִלּוֹת שֶׁשַּׁיָּכִים לְהָרַב דִּמְדִינָה לָבוֹא לִפְנֵי הָרַב דִּמְדִינָה לְקַבֵּל פָּנָיו וְלִטֹּל מִמֶּנּוּ רְשׁוּת, כַּנָּהוּג בַּדּוֹרוֹת שֶׁלְּפָנֵינוּ. וְכֵן הָיָה, שֶׁבָּאוּ כָּל הָרַבָּנִים כֻּלָּם שֶׁל כָּל הַקְּהִלּוֹת לְהָרַב דִּמְדִינָה לְקַבֵּל פָּנָיו. וְהָרַב הַמַּהַרְשָׁ"א זַ"ל לֹא בָּא אֵלָיו רַק הָיָה יוֹשֵׁב וְלוֹמֵד תָּמִיד. וְדָן אוֹתוֹ הָרַב דִּמְדִינָה לְכַף זְכוּת וְאָמַר, אוּלַי מֻחֲמַת שֶׁטָּרוּד בְּגִרְסָה עַל כֵּן לֹא בָּא אֶל שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ. וְנִתְיַשֵּׁב הָרַב דִּמְדִינָה וְנָסַע אֶצְלוֹ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הָיָה חוֹנֶה שָׁם הָרַב הַקָּדוֹשׁ הַמַּהַרְשָׁ"א זַ"ל, וּבָא אֶל הָעִיר וַיֶּחֱרְדוּ כָּל הָעִיר לִקְרָאתוֹ כַּנָּהוּג, וּבָאוּ כֻּלָּם לְקַבֵּל פָּנָיו, וְהָרַב הַמַּהַרְשָׁ"א זַ"ל לֹא אָבָה לָלֶכֶת אֵלָיו. וְדָנוֹ הָרַב דִּמְדִינָה גַּם כֵּן לְכַף זְכוּת, וְתָלָה גַּם זֹאת בְּבִטּוּל תּוֹרָה שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְבַטֵּל מִלְּמוּדוֹ. וְאָמַר הָרַב דִּמְדִינָה אֲנִי אֵלֵךְ אֵלָיו, וְעָמַד הָרַב דִּמְדִינָה וְהָלַךְ אֶל בֵּית הַכְּנֶסֶת שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב שָׁם הַמַּהַרְשָׁ"א זַ"ל עִם תַּלְמִידָיו, וּבָא אֶל הַבַּיִת הַכְּנֶסֶת. וְהָרַב הַמַּהַרְשָׁ"א לֹא זָז מִמְּקוֹמוֹ וְלֹא הִפְסִיק מִלְּמוּדוֹ, וְלֹא נָתַן לוֹ שָׁלוֹם כְּלָל. אַף עַל פִּי כֵן דָּנוֹ לְכַף זְכוּת גַּם עַכְשָׁו, וְאָמַר אוּלַי גַּם זֶה מֻחֲמַת שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְפַסֵּק פּוּמֵהּ מִגְּרִסָה, בְּתוֹךְ כָּךְ בָּא בָּחוּר אֶחָד יְפֵה עֵינַיִם לְבֵית הַכְּנֶסֶת, וּמִיָּד חָרַד הַמַּהַרְשָׁ"א לִקְרָאתוֹ וְקָם מִלְּפָנָיו מִלֹּא קוֹמָתוֹ וְחָלַק לוֹ כָּבוֹד, וְדִבֵּר עִמּוֹ הַרְבֵּה מְאֹד. אָז קָצַף הָרַב דִּמְדִינָה מְאֹד עַל הַמַּהַרְשָׁ"א זַ"ל וְכָעַס עָלָיו מְאֹד וּבְזֶה אוֹתוֹ, וְאָמַר, בְּתְחִלָּה כְּשֶׁלֹּא בָּאתֶם אֵלַי לְמְקוֹמִי דַּנְתִּי אֶתְכֶם לְכַף זְכוּת. וְתָלִיתִי בְּבִטּוּל תּוֹרָה; אַחַר כָּךְ כְּשֶׁבָּאתִי לְמְקוֹמְכֶם וְלֹא בָּאתֶם אֵלַי, דַּנְתִּי אֶתְכֶם גַּם כֵּן לְכַף זְכוּת, וְתָלִיתִי גַּם כֵּן בְּבִטּוּל תּוֹרָה. אַחַר כָּךְ כְּשֶׁבָּאתִי לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְלֹא נְתַתֶּם לִי שָׁלוֹם, דַּנְתִּי גַּם כֵּן לְכַף זְכוּת, וְתָלִיתִי גַּם כֵּן בְּבִטּוּל תּוֹרָה, שֶׁאֵין אַתֶּם רוֹצִים לְהַפְסִיק מִן הַתּוֹרָה כְּלָל. עַכְשָׁו אֲנִי רוֹאֶה שֶׁשֶּׁקֶר הוּא, כִּי הֲלֹא אֶת הַבָּחוּר כִּבַּדְתֶּם וְדִבַּרְתֶּם עִמּוֹ הַרְבֵּה בְּאֶמְצַע הַלִּמּוּד. וְכָעַס

עָלָיו מְאֹד. וְאָמַר הַמַּרְשָׁ"א לְאוֹת וּלְמוֹפֵת שֶׁהַבָּחוּר הַזֶּה בְּעוֹד שְׁתֵּי שָׁעוֹת יֵהָרֵג, וְלֹא רָצָה הָרַב לְהַאֲמִין וְלָקַח אֶת הַבָּחוּר הַנַּ"ל וְהָלַךְ עִמּוֹ אַחַת הֵנָּה וְאַחַת הֵנָּה, וְדִבֵּר עִמּוֹ הָרְבֵּה הָרְבֵּה לְבַל יַנִּיחֶנּוּ לְהִתְעַלֵּם מִן הָעַיִן עַד עָבַר הַשָּׁעוֹת לְהַכְחִישׁ דִּבְרֵי הַמַּרְשָׁ"א זַ"ל. וַיְהִי מִדֵּי עָבְרָם בָּעִיר וְחָלַף וְהָלַךְ אֶצְלָם אֵיזֶה אִדּוֹן, וְהָיָה מוֹשֵׁךְ בְּקָנֵה שְׂרָפָה [רוֹבֶה] לְפִי תֻּמּוֹ לִירוֹת אֵיזֶה עוֹף וְכֵיוֹצֵא כְּדַרְכָּם, וַיִּךְ אֶת הַבָּחוּר הַנַּ"ל וְנֶהֱרַג אַחַר שְׁתֵּי שָׁעוֹת מִיָּד כְּדִבְרֵי הַמַּרְשָׁ"א זַ"ל, לֹא נָפַל דָּבָר. וְרַק הָרַב דִּמְדִינָה הַנַּ"ל וּבָא אֶל הַמַּהַרְשָׁ"א זַ"ל וְאָמַר לוֹ הַמַּרְשָׁ"א זַ"ל שֶׁבְּסָמוּךְ יְבִיאוּ הָרוֹג לְפֹה. בְּתוֹךְ כָּךְ שֶׁהָיוּ מְדַבְּרִים נִשְׁמַע מִיָּד שֶׁהֵבִיאוּ אֵיזֶה הָרוֹג אֶל הָעִיר. אָז נִתְבַּהֵל הָרַב דִּמְדִינָה הַנַּ"ל, וְשָׁאַל לְהַמַּהַרְשָׁ"א מַה זֹּאת. אָז סִפֵּר הַמַּרְשָׁ"א וְגִלָּה לוֹ כָּל הָעִנְיָן, הֱיוֹת שֶׁזֶּה הַבָּחוּר הָיָה גִּלְגּוּל אַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל וּמֵחֲמַת זֶה חָלַק לוֹ כָּבוֹד כָּל כָּךְ. וּמֵחֲמַת שֶׁאַחְאָב מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל נֶהֱרַג הָיָה מֻכְרָח זֶה הַבָּחוּר לְהֱיוֹת נֶהֱרָג גַּם כֵּן. וְתֵכֶף שֶׁיֵּצָא לָעוֹלָם זֶה הַבָּחוּר אֲזַי תֵּכֶף נִבְרָא מַשְׁחִית אֶחָד בִּשְׁבִיל לַהֲרֹג אֶת אוֹתוֹ הַבָּחוּר הַנַּ"ל וְהָיָה עוֹמֵד בַּמָּקוֹם הַהוּא דְּהַיְנוּ סָמוּךְ לָעִיר הַזֹּאת וְהָיָה מְצַפֶּה עַד שֶׁיַּגִּיעַ זְמַנּוֹ שֶׁל זֶה הַבָּחוּר הַנַּ"ל שֶׁיִּהְיֶה נֶהֱרָג עַל יָדוֹ. וּמֵחֲמַת שֶׁאַתֶּם עֹכְבֶתֶם אוֹתוֹ כַּנַּ"ל, עַד שֶׁנֶּהֱרַג בְּכָאן עַל יְדֵי הָאָדוֹן הַנַּ"ל, עַל יְדֵי זֶה הָיוּ מֻכְרָחִים לִתֵּן לְהַמַּשְׁחִית הַנַּ"ל אִישׁ אֶחָד בִּמְקוֹמוֹ, וְזֶה הֶהָרוֹג שֶׁנֶּהֱרַג עַל יָדוֹ. עַל כֵּן צְרִיכִים אַתֶּם לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה, כִּי עַל יֶדְכֶם נֶהֱרַג זֶה הֶהָרוֹג, כִּי אַתֶּם סִבַּבְתֶּם זֹאת עַל יְדֵי הָעִכּוּב שֶׁעִכַּבְתֶּם אֶת הַבָּחוּר פֹּה כַּנַּ"ל. אָז נָפַל הָרַב דִּמְדִינָה לִפְנֵי רַגְלֵי הַמַּרְשָׁ"א וּפִיֵּס אוֹתוֹ וְהִתְחַנֵּן לְפָנָיו שֶׁיִּמְחֹל לוֹ. וּבִקֵּשׁ אוֹתוֹ שֶׁיִּתֵּן לוֹ תְּשׁוּבָה. וְאָמַר לוֹ הַמַּרְשָׁ"א, שֶׁתְּשׁוּבָתְךָ שֶׁתְּסַלֵּק מִיָּדְךָ אֶת כֶּתֶר הָרַבָּנוּת וְתִהְיֶה בַּעַל עֲגָלָה. וְקִבֵּל עַל עַצְמוֹ כָּךְ, וְנַעֲשָׂה בַּעַל עֲגָלָה: וּדְבַר אֱלֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם.

* * * *

מַעֲשֶׂה שֵׁנִי מֵהַמַּרְשָׁ"א זַ"ל. בְּאוֹסְטְרָה מְקוֹם הַמַּרְשָׁ"א זַ"ל הָיָה טֻמְאָה לְהַגּוֹיִים, כְּשֶׁהָיוּ הַיְּהוּדִים צְרִיכִים לֵילֵךְ עִם נְפָטָר דֶּרֶךְ הַמָּקוֹם הַזֶּה (כִּי לֹא הָיָה לָהֶם דֶּרֶךְ אַחֶרֶת) אָז הָיוּ מְצַלְצְלִים וְכוּ', וְכָל מִי שֶׁהָלַךְ דֶּרֶךְ שָׁם הֵמִיר דָּתוֹ רַחֲמָנָא לִצְלַן. וְצִוָּה הַמַּרְשָׁ"א זַ"ל, שֶׁכַּאֲשֶׁר יִהְיֶה נְפָטָר מֵהָעוֹלָם וְיִשְּׂאוּ דֶּרֶךְ שָׁם, יַנִּיחוּ עָלָיו חִבּוּר הַמַּהַרְשָׁ"א שֶׁעָשָׂה. וְעָשׂוּ כֵּן. וְשָׁם הִתְאַסְּפוּ כָּל הַכּוֹמְרִים וְהִתְחִילוּ לְצַלְצֵל. וְהֶעֱמִידוּ אֶת מִטָּתוֹ, וַיּוֹשֶׁב הַמַּהַרְשָׁ"א זַ"ל אֶת עַצְמוֹ וְהִתְחִיל לְדַפְדֵּף אֶת הַדַּפִּים, וְהִתְחִילָה הַטֻּמְאָה עִם הָאֲנָשִׁים לְהִבָּלַע בָּאָרֶץ, וְנִבְלְעוּ כֻּלָּם בָּאָרֶץ. וְעַד הַיּוֹם יֵשׁ סִימָן מִזֶּה שֶׁנִּבְלְעָה בָּאָרֶץ.

* * * *

מַעֲשֶׂה שְׁלִישִׁי מֵהַמַּרְשָׁ"א זַ"ל. בְּעֵת שֶׁבָּנוּ בֵּית הַכְּנֶסֶת בְּאוֹסְטְרָה וְהָיוּ צְרִיכִים כֶּסֶף רַב לִבְנוֹתוֹ, וְעַל כֵּן עָשׂוּ הַנָּחַת אֶבֶן הַפִּנָּה בְּקָהָל רַב. וְהִכְרִיזוּ לְמִכֹּר אֶת הַנָּחַת אֶבֶן הַפִּנָּה, עַד

שֶׁגְּבִיר אֶחָד קָנָה אֶת זֶה בְּשֵׂכֶר מֻלָּא זְהוּבִים. וְאַחַר כָּךְ כִּבֵּד אֶת הַמַּהֲרָשָׁ"א זַ"ל שֶׁהוּא יַנִּיחַ אֶת הָאֶבֶן. וְאָמַר לוֹ הַמַּהֲרָשָׁ"א שֶׁיְּבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ אֵיזֶה דָּבָר בִּשְׂבִיל זֶה וּבִקֵּשׁ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בֵּן כְּהַמַּהֲרָשָׁ"א, וְעָנָה לוֹ הַמַּהֲרָשָׁ"א שֶׁזֶּה קָשֶׁה מְאֹד וְשֶׁיְּבַקֵּשׁ דָּבָר אַחֵר, וְהוּא הִתְעַקֵּשׁ דַּוְקָא בָּזֶה הַדָּבָר. וְאָמַר לוֹ הַמַּהֲרָשָׁ"א אִם כֵּן כְּשֶׁתַּהַר אִשְׁתְּךָ תָּמוּת אַתָּה, וּכְשֶׁתֵּלֵד תָּמוּת הִיא גַּם כֵּן. וַאֲנִי אֲקַבֵּל אֶת הַיֶּלֶד וַאֲגַדְּלוֹ אֶצְלִי. וְהִסְכִּימוּ עַל זֶה. וְכֵן הָיָה, וְנִתְגַּדֵּל אֶצֶל הַמַּהֲרָשָׁ"א זַ"ל. וְהָיָה נִסְתָּר, שֶׁלֹּא רָאוּ אֶצְלוֹ שׁוּם גְּדֻלּוּת. וְלִפְנֵי פְּטִירַת הַמַּהֲרָשָׁ"א צִוָּה שֶׁהוּא יְמַלֵּא מְקוֹמוֹ, וְכֵן הָיָה. וְהָרַב הַזֶּה לֹא יָצָא לְשׁוּם לְוָיָה מֵחֲשׁוּבֵי הָעִיר, וְהָיָה קָשֶׁה בְּעֵינֵי הַקָּהָל וְהוֹכִיחוּ אוֹתוֹ עַל זֶה. וְאָמַר לְהַמְשַׁמֵּשׁ כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה לְוָיָה מֵרָאשֵׁי הַקָּהָל יִקְרָא אוֹתוֹ, וְכֵן הָיָה, וַיֵּצֵא הָרַב וְנָטָה בְּמַפָּה עַל הַמִּטָּה, וְרָאוּ כֻּלָּם אֵיךְ הַמַּלְאֲכֵי חַבָּלָה חָטְפוּ אֶת הַנִּפְטָר מֵהַמִּטָּה וְכוּ'. וְאָמַר לָהֶם אִם כֵּן הוּא הַחֲשׁוּבִים שֶׁלָּכֶם, אֵיךְ אַתֶּם רוֹצִים שֶׁאֵלֵךְ לְלַוּוֹתָם. וּמֵאָז הִכִּירוּ כֻּלָּם גְּדֻלָּתוֹ שֶׁהוּא רָאוּי לִהְיוֹת בִּמְקוֹם הַמַּהֲרָשָׁ"א זַ"ל.

* * * *

הַמַּעֲשֶׂה שֶׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ זַ"ל שֶׁבִּזְמַן הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַ"ל הָיָה מְנַגֵּן (כְּלֶזְמֶר) אֶחָד שֶׁהָיָה עִוֵּר, וְהָיָה מְנַגֵּן עַל הַחֲתֻנּוֹת וְזֶה הָיְתָה פַּרְנָסָתוֹ, וְאַחַר פְּטִירָתוֹ נִתְוַדְּעוּ שֶׁלֹּא הָיָה עִוֵּר כְּלָל וְהָיָה לוֹ עֵינַיִם טוֹבוֹת, וְרַק כְּדֵי שֶׁלֹּא יִסְתַּכֵּל בְּנָשִׁים עָשָׂה עַצְמוֹ כָּל יְמֵי חַיָּיו כְּעִוֵּר וְכָל הָעוֹלָם חֻשְׁבוּהוּ לְעִוֵּר. וְעוֹד הָיָה אִישׁ אֶחָד גְּבִיר גָּדוֹל, שֶׁהָיָה קַמְצָן גָּדוֹל שֶׁלֹּא נָתַן אֲפִלּוּ פְּרוּסַת לֶחֶם לְצְדָקָה, וְהָיָה נִבְזֶה בְּעֵינֵי כֻּלָּם בִּשְׂבִיל זֶה, וְהָיָה אָז אֶחָד בַּעַל צְדָקָה גָּדוֹל, שֶׁהָיָה מַחֲזִיק כָּל הָעֲנִיִּים בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה וְכָל מַחְסוֹרָם וְכוּ'. וְהִנֵּה כַּאֲשֶׁר נִפְטַר הַגְּבִיר הַנַּ"ל, שֶׁכֻּלָּם בּוֹזִּו אוֹתוֹ מֵחֲמַת קַמְצָנוּתוֹ. וּלְמֻחֳרָתוֹ כְּשֶׁהָלְכוּ הָעֲנִיִּים לְהַבַּעַל צְדָקָה הַנַּ"ל שֶׁיְּפַרְנְסֵם וְעָנָה לָהֶם שֶׁעַכְשָׁו אֵין לוֹ מַה לִּתֵּן לָהֶם, שֶׁהַכֹּל מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶם כָּל הַזְּמַן, הָיָה רַק שֶׁל זֶה הַגְּבִיר הַקַּמְצָן שֶׁמֵּת; וְלֹא רָצָה לְהָנוֹת מֵהַכָּבוֹד שֶׁיִּתְּנוּ לוֹ עַל נְדִיבוּת לִבּוֹ, וְשֶׁיִּהְיֶה הַמִּצְוָה נְקִיָּה בְּלִי פְּנִיּוֹת לְכֵן הָיָה נוֹתֵן אֶת הַצְּדָקוֹת לְאִישׁ הַזֶּה שֶׁיְּחַלְּקֵם, וְאוֹתוֹ חָשְׁבוּ כֻּלָּם לְקַמְצָן גָּדוֹל. וְעַכְשָׁו שֶׁמֵּת אֵין מִי שֶׁיִּתֵּן, וְאָז יָדְעוּ כֻּלָּם גְּדֻלָּתוֹ. וְאָמַר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב זַ"ל, שֶׁשְּׁנֵיהֶם הַמְנַגֵּן הָעִוֵּר הַנַּ"ל וְהַגְּבִיר הַקַּמְצָן הַזֶּה שְׁנֵיהֶם הֵם בְּמַדְרֵגָה אַחַת. וְזָכוּ לְמָה שֶׁזָּכוּ, אַשְׁרֵי לָהֶם.

הַמַּעֲשֶׂה שֶׁסִּפֵּר רַבֵּנוּ זַ"ל מֵהַטָּעְנֶדָע וֶרעְנֶדָע (מַלְבּוּשׁ שֶׁל כֹּמֶר). שֶׁפַּעַם אַחַת הָיָה רַב אֶחָד שֶׁהָלַךְ לְקַבֵּץ נְדָבוֹת (עֲבוּר פִּדְיוֹן שְׁבוּיִים אוֹ הַכְנָסַת כַּלָּה יְתוֹמָה), וְהָיָה צָרִיךְ אֵיזֶה מֵאוֹת אֲדֻמִּים וּבָא לִגְבִיר אֶחָד וּתְבָעוֹ. וְאָמַר לוֹ הַגְּבִיר כַּאֲשֶׁר יֵשׁ אֶצְלוֹ (טֶעְנֶדָע וֶרעְנֶדָע) מַלְבּוּשׁ שֶׁל כֹּמֶר שֶׁאִם יִלְבַּשׁ אוֹתָהּ, וְיֵלֵךְ כָּל הָרְחוֹבוֹת שֶׁל הָעִיר לָבוּשׁ כָּךְ, אָז יִתֵּן לוֹ כָּל הַכֶּסֶף הַנִּצְרָךְ לוֹ לַצְּדָקָה הַנַּ"ל. וְהִסְכִּים עַל זֶה וְעָשָׂה כָּךְ. וְלָקַח מִמֶּנּוּ הַכֶּסֶף הַנִּצְרָךְ לְהַצְּדָקָה.

וְאַחַר כָּךְ בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה (הַטָּעְנְדָא וֶרַעְנְדָא) הַמַּלְבּוּשׁ הַנַּ"ל וְנָתַן לוֹ. וְקוֹדֶם פְּטִירַת הָרַב הִנִּיחַ צַוָּאָה שֶׁמִּזֶּה הַמַּלְבּוּשׁ (הַטָּעְנְדָא וֶרַעְנְדָא) יַעֲשׂוּ לוֹ הַתַּכְרִיכִין. וְכֵן עָשׂוּ לוֹ, וְנִשְׁאַר חֲתִיכָה קְטַנָּה מֵהֶרֶגֶל שֶׁלֹּא הִסְפִּיק הַמַּלְבּוּשׁ הַזֶּה, וְעָשׂוּ הַחֲתִיכָה מִדָּבָר אַחֵר. וּלְאַחַר הַרְבֵּה שָׁנִים הָיָה סְבָּה שֶׁהִכְרִיחוּ לְפַנּוֹת אֶת קִבְרוֹ, וּמָצְאוּ שֶׁכָּל הַגּוּף הָיָה שָׁלֵם וְלֹא שָׁלְטָה בּוֹ רִמָּה, מִלְבַד הַחֲתִיכָה קְטַנָּה שֶׁל הָרֶגֶל שֶׁלֹּא הָיָה מְלֻבָּשׁ מֵהַטָּעְנְדָא וֶרַעְנְדָא.
(הַמַּעֲשֶׂה הַזֶּה סִפֵּר אֶחָד מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ מוֹרֵנוּ הָרַב ר' פִּינְחָס קִיבְּלִיצֶער בְּשֵׁם רַבֵּנוּ זַ"ל. וְאָמַר ר' אַבְרָהָם זַ"ל אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שָׁמַע זֹאת מֵאָבִיו הָרַב ר' נַחְמָן מִטּוּלְשִׁין זַ"ל אַף כֵּיוָן שֶׁר' פִּינְחָס זַ"ל סִפֵּר זֹאת, זֶה אֱמֶת).

* * * *

## משלים מרבי אברהם ז"ל לענין שטות הבלי עולם הזה והתכלית

אִישׁ אֶחָד שֶׁנֶּחֱרַץ מִשְׁפָּטוֹ, וּכְבָר נִמְסַר לְהוֹצִיא לְפֹעַל, וְהָאָדָם נִמְסָר לְהַמּוֹצִיאִים לְפֹעַל, וַיֵּשְׁבוּ אוֹתוֹ בַּעֲגָלָה עִם סוּסִים עִם הַתַּלְיָן הַמּוֹצִיא לְפֹעַל אֶת הַמִּשְׁפָּט. וְהָאָדָם הַנֶּחֱרָץ לַמִּשְׁפָּט יוֹדֵעַ כִּי אֵין כְּבָר שׁוּם מָנוֹס וּמִפְלָט לְהִנָּצֵל מֵהַמִּשְׁפָּט וְרוֹאֶה אֵיךְ הָעֲגָלָה עִם הַסּוּסִים הוֹלְכִים הָלוֹךְ וְקָרוֹב לְמָקוֹם הַתְּלִיָּה וְאֵינָם עוֹמְדִים כְּהֶרֶף עַיִן וַאֲפִלּוּ רֶגַע אֶחָד אֵינָם עוֹמְדִים, וְכָל פְּסִיעָה הוּא מִתְקָרֵב לְמָקוֹם הַהֲרִיגָה. וְרַק שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כַּמָּה זְמַן יִשְׁהֶה הַנְּסִיעָה לְמָקוֹם הַהֲרִיגָה אִם שָׁנָה אוֹ יוֹם אוֹ שָׁעָה וְכוּ' וְרַק רוֹאֶה שֶׁהוֹלֵךְ וּמִתְקָרֵב בְּוַדַּאי אִם הָיָה רוֹאֶה אֵיזֶה קְאָמֶעדְיָא [מִשְׂחָק שֶׁל צְחוֹק] בְּוַדַּאי לֹא הָיָה מֵשִׂים לִבּוֹ לָזֶה. כֵּן הוּא אֱצֶל כָּל אָדָם שֶׁכָּל אָדָם יוֹדֵעַ שֶׁסּוֹף כָּל סוֹף מֶכְרָח לָמוּת, וְהַשֵּׁנִי סוּסִים הֵם הַיּוֹם וְהַלַּיְלָה הָרְצִים וְשָׁטִים וּפוֹרְחִים וְאֵינָם עוֹמְדִים כְּהֶרֶף עַיִן, וְרַק הַנָּחָמָה שֶׁלּוֹ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם קָרוֹב יוֹמוֹ, אוֹ עוֹד יֵשׁ לוֹ יוֹתֵר לְחָיוֹת. וְעַל כָּל פָּנִים הוֹלֵךְ וְקָרוֹב, עַל כֵּן בְּוַדַּאי צָרִיךְ לִהְיוֹת לוֹ בְּמֹחוֹ לְהָכִין צֵדָה לַדֶּרֶךְ וְלֹא יְבַלְבְּלוֹ בְּקָאמֶדְיָעס וְהַשְׁטוּתִים שֶׁל הַתַּאֲוָה מִלְּשִׂכֹּחַ מִלְּהָכִין אֶת עַצְמוֹ צֵדָה לַדֶּרֶךְ.

הָאִישׁ הָאֱמֶת הַצַּדִּיק רוֹאֶה וּמַבִּיט אֶת הָעוֹלָם הָאֲנָשִׁים הַמְלֻבָּשִׁים בְּגַשְׁמִיּוּת וְגוּפָנִית וּבָזֶה הֵם מְבַלִּים זְמַנָּם וִיגִיעָם, כְּמוֹ לְמָשָׁל שֶׁחָרְצוּ מִשְׁפָּט עַל אֲנָשִׁים וְנָתְנוּ אוֹתָם בְּבוֹר עָמֹק מֻקָּף בְּמִחְצוֹת, וְלֹא יְכוֹלִים לְהַבִּיט אֶל הָעוֹלָם הָרָחָב וְהַיָּפֶה, וּמְזוֹנוֹתָם שֶׁנּוֹתְנִים לָהֶם הוּא מַה שֶׁיּוֹצֵא (בְּהַקַּנַּאל) בְּמֵי שׁוֹפְכִים שֶׁיּוֹצְאִים חוּץ לָעִיר מֵהַמּוֹתָרוֹת שֶׁל פָּלָטִין הַמֶּלֶךְ. וְהֵם מְחַפְּשִׂים וּמוֹצְאִים שָׁם חֲתִיכוֹת בָּשָׂר קְטַנִּים קִישְׁקֶעלִיךְ [מַעַיִם] וְכַדּוֹמֶה. אֶחָד מָצָא חֲתִיכָה יוֹתֵר גְּדוֹלָה, וְזֶה מְקַנֵּא אֶת זֶה שֶׁהוּא מָצָא חֲתִיכָה יוֹתֵר קְטַנָּה, אוֹן אִיז פַּאר קְלֶעמְט דֶּער פּוּן [וְהוּא מְדֻכָּא] מִזֶּה שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֲתִיכָה גְּדוֹלָה. וְהַצַּדִּיק מַבִּיט עֲלֵיהֶם בְּרַחֲמָנוּת עַל זֶה אֵיךְ שֶׁהֵם מְשֻׁפָּלִים בָּזֶה, וְהֵם חוֹשְׁבִים שֶׁאֵין יוֹתֵר טוֹב מִזֶּה, וְאֵינָם רוֹאִים

וְטוֹעֲמִים הַטּוֹב שֶׁיֵּשׁ בְּפָלְטִין הַמֶּלֶךְ. וְהַצַּדִּיק מְחַפֵּשׂ עֵצוֹת אֵיךְ לְהוֹצִיאוֹ מִזֶּה, וּלְהַטְעִימוֹ מִטּוּב עֶדֶן הַתַּעֲנוּגִים שֶׁיֵּשׁ וְשֶׁיְּכוֹלִים לִזְכּוֹת בְּזֶה הָעוֹלָם.

לְעִנְיַן הַסְּבָנָה שֶׁל זֶה הָעוֹלָם. לְמָשָׁל כְּמוֹ שֶׁעוֹמְדִים בְּמִלְחָמָה, וְהוּא רוֹאֶה שֶׁבְּכָל פַּעַם נוֹפֵל עוֹד אִישׁ אֶצְלוֹ מֵהַחִצִּים, עַד שֶׁמַּמָּשׁ הַחִצִּים אֶצְלוֹ מַמָּשׁ, וְאֵין יוֹדְעִים אֵיךְ לְהַמְלִיט אֶת עַצְמוֹ. וּמַמָּשׁ אֵין בְּכֹחוֹ לְהַחֲזִיק הַחֶרֶב לִלְחֹם, מֵחֲמַת פַּחַד וַחֲלִישׁוּת דַּעַת, שֶׁאָז הַחַיָּלִים מְחַזְּקִים זֶה אֶת זֶה לִבְלִי לִפֹּל, וּלְחַזֵּק עַצְמוֹ לְהָגֵן אֶת עַצְמוֹ אֵין נִיט נָאךְ גִּיבֶּען דֶּעם שׂוֹנֵא [וְלֹא לְוַותֵּר לַשּׂוֹנֵא] שֶׁיְּבִיא לִמְבֻקָּשׁוֹ לְגַמְרֵי. וְכֵן צָרִיךְ הִתְעוֹרְרוּת מֵהַסְּבָנָה שֶׁבְּזֶה הָעוֹלָם, שֶׁבְּכָל פַּעַם הַבַּעַל דָּבָר תּוֹפֵשׂ וְכוּ' וְכוּ' עַד שֶׁנּוֹפְלִים. וְאֵין עֵצָה רַק לְהַחֲזִיק אֶת עַצְמוֹ עַל כָּל פָּנִים לְהָגֵן עַל עַצְמוֹ, נִיט אֲפּ לְאַזְיין הֶענְד אוּן פִּיס [לֹא לְהַרְפּוֹת יָדַיִם וְרַגְלַיִם], וְלֶאֱחֹז כְּלֵי זַיִן וְלִלְחֹם עִמּוֹ וְלֹא לְהַכְנִיעַ אֶת עַצְמוֹ תַּחַת הַשּׂוֹנֵא שֶׁרוֹצֶה לְהַכְרִיתוֹ מִשְּׁנֵי עוֹלָמוֹת חַס וְשָׁלוֹם, רַק לְהַחֲזִיק נֶגְדּוֹ וּלְהַמְלִיט מִמֶּנּוּ מַה שֶּׁיְּכוֹל.

אָמַר הַמַּעְתִּיק:

שָׁמַעְתִּי מֵאַנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנוּ שֶׁשָּׁמְעוּ מֵרַבִּי אַבְרָהָם זַ"ל בְּשֵׁם מוֹהֲרַנ"ת זַ"ל שֶׁשָּׁאֲלוּ אוֹתוֹ בְּעִנְיַן הַגְּאֻלָּה, אֵיךְ יָכוֹל הַדָּבָר לִהְיוֹת שֶׁבִּזְמַן הַדּוֹרוֹת הַקּוֹדְמִים וּכְמוֹ בְּדוֹר רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ לֹא בָּא הַגְּאֻלָּה, וּבַדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים אֲשֶׁר הוֹלְכִים מַטָּה מַטָּה יָבֹא הַגְּאֻלָּה. וְהִסְבִּיר עַל פִּי מָשָׁל, שֶׁהָיָה בָּעוֹלָם כְּרָךְ גָּדוֹל, וּסְבִיבָהּ חוֹמָה בְּצוּרָה וַחֲזָקָה עַד לְהַפְלִיא. וְכָל הַמְּלָכִים רָצוּ לְכָבְשָׁהּ וְהִנִּיחוּ כָּל כֹּחוֹתֵיהֶם, וְתִקְוָתָם נִשְׁאַר מֵעַל. כִּי כָּל הַחַיָּלִים שֶׁלָּהֶם נָפְלוּ מֵהַחִצִּים שֶׁזָּרְקוּ מִשָּׁם. וְאַחַר כָּךְ הָיָה מֶלֶךְ אֶחָד חָכָם מְאֹד, שֶׁהָלַךְ סְבִיב הַחוֹמָה וְהִבִּיט וְנִדְמָה בְּדַעְתּוֹ שֶׁכָּעֵת יִקַּח כָּל הַגִּבּוֹרִים מֵחֵילוֹתָיו וְיַכּוּ עַל הַחוֹמָה עַד שֶׁיִּכְבְּשֶׁנָּה. וְעָשָׂה כֵּן וְנָפְלוּ כָּל חֵילוֹתָיו, וְנִשְׁאַר רַק הוּא לְבַדּוֹ. וְהָלַךְ סְבִיב הַחוֹמָה לִרְאוֹת מַה פָּעַל שָׁם, וְרָאָה בְּחָכְמָתוֹ שֶׁכָּעֵת (שֶׁכָּבָר הַחוֹמָה מִבִּפְנִים כֻּלָּהּ זָעֲזוּעַ רַק מִבַּחוּץ לֹא נִכְּר), אֲפִלּוּ בְּזַקִּנִים וּבְחוֹלִים וִילָדִים יִכְבְּשָׁהּ. וְעָשָׂה כֵּן, וְקִבֵּץ כָּל הַשְּׁאָר נָשִׁים וִילָדִים וְחוֹלִים מַה שֶּׁנִּשְׁאַר לוֹ, וְהָלַךְ וְכָבַשׁ וְהָרַס הַחוֹמָה כְּלִיל. וְכָעֵת מִי כָּבַשׁ הַחוֹמָה, אִם הָאַחֲרוֹנִים הַחֲלוּשִׁים הֲלֹא אֲפִלּוּ יַעַבְדוּ בְּכָל כֹּחוֹתָם אֶלֶף אֲלָפִים שָׁנָה לֹא הָיוּ עוֹשִׂים אֲפִלּוּ רֹשֶׁם, וְרַק הַכֹּחַ שֶׁל הַגִּבּוֹרִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁזִּעְזְעוּ אֶת הַחוֹמָה עַד לַהֲרִיסָה. וְאִם הָרִאשׁוֹנִים הֲלֹא לֹא כָּבְשׁוּ, רַק הָאַחֲרוֹנִים גָּמְרוּ וְכָבְשׁוּ. וְכֵן הוּא לְעִנְיַן הַגְּאֻלָּה, שֶׁהָרִאשׁוֹנִים כְּמוֹ הַצַּדִּיקֵי אֱמֶת וְאַנְשֵׁיהֶם, כְּמוֹ מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם, רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי עָלָיו הַשָּׁלוֹם, הָאַר"י הַקָּדוֹשׁ, הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ, וְרַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ וּשְׁאָר הַצַּדִּיקִים זָרְקוּ חִצִּים לְהַנָּחֵשׁ לְהַסִּטְרָא אָחֳרָא הַס"מ וְסִיעָתוֹ, וּכְבָר זִעְזְעוּ כָּל כָּךְ הַסִּטְרָא אָחֳרָא עַד שֶׁאֲפִלּוּ יִהְיֶה מִי שֶׁיִּהְיֶה מִדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים, יוּכְלוּ לִכְבֹּשׁ אֶת הַסִּטְרָא אָחֳרָא וְלִגְמֹר הַבְּרוּר שֶׁיָּבֹא הַגְּאֻלָּה.

וּבֶאֱמֶת זֶה הַמָּשָׁל מוֹעִיל מְאֹד לַעֲבוֹדַת ה' בְּכָל הָאֲפָנִים, בְּהִתְחַזְּקוּת לְעִנְיַן עֲבוֹדַת ה' תְּפִלָּה וְהִתְבּוֹדְדוּת, וּבְעִנְיַן שְׁבִירוֹת תַּאֲוֹת וּמִדּוֹת שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁזֶּה כַּמָּה שָׁנִים, וְעָשָׂה מַה שֶּׁעָשָׂה וְנִדְמֶה לוֹ שֶׁעֲדַיִן לֹא פָּעַל כְּלוּם, אַף עַל פִּי כֵן יִתְחַזֵּק וְיִתְחַזֵּק לַעֲשׂוֹת אֶת שֶׁלּוֹ עַד שֶׁיִּגְמֹר. וְכֵן בְּעִנְיַן דֶּרֶךְ אֶרֶץ כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים צְרִיכִין חִזּוּק וְכוּ'. וְדַי לְחַכִּימָא כִּי הַמָּשָׁל הַנַּ"ל הוּא לְכָל הָעִנְיָנִים.

אָמַר הַמַּעְתִּיק:

שָׁמַעְתִּי מֵהָרַב הַגָּאוֹן רַבִּי מָרְדְּכַי מוֹרֵה צֶדֶק דְּקְהִלַּת קְדֵשׁ סַאקְלוֹב שֶׁשָּׁמַע מֵאֵת בַּעַל הַמְחַבֵּר רַבִּי אַבְרָהָם ז"ל בְּעִנְיַן שְׁאֵלַת הַגְּאֻלָּה הַנַּ"ל, שֶׁהֲלֹא אָנוּ רוֹאִים שֶׁכָּל דּוֹר וָדוֹר מִתְדַּלְדֵּל בְּתוֹרָה וַעֲבוֹדָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם, וְאֵיךְ תָּבֹא הַגְּאֻלָּה בִּימֵיהֶם שֶׁלֹּא בָּאָה בַּדּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים שֶׁהָיוּ צַדִּיקִים נוֹרָאִים עוֹבְדֵי ה' בֶּאֱמֶת. וְהֵשִׁיב ז"ל בְּזֶה הַלָּשׁוֹן כִּי הֲלֹא קָשֶׁה לְכְאוֹרָה עַל דִּבְרֵי חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּמַסֶּכֶת סוֹטָה פֶּרֶק ט', מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בּוֹשׁוּ חֲבֵרִים וְכוּ' עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם. מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ וְכוּ' וְכוּ' שָׁרוּ חַכִּימַיָּא וְכוּ' עַל מִי לְהִשָּׁעֵן וְכוּ' וְכוּ', בְּעִקְּבוֹת מְשִׁיחָא וְכוּ' עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן וְכוּ'. וְכִי מַה מּוֹדִיעִים לָנוּ בָּזֶה (כִּי הַדֶּרֶךְ הוּא לְהוֹדִיעַ הָעֵצָה וְאֵיזֶה עֵצָה הִיא), וַהֲלֹא זֶה אָנוּ יוֹדְעִים גַּם כֵּן כִּי אֵין עַל מִי לְהִשָּׁעֵן וְכוּ'. אֲבָל הָעִנְיָן כָּךְ כִּי יֵשׁ אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵלָּא מֵאֵת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּעַצְמוֹ בְּרַחֲמָנוּתוֹ, וְכַמּוּבָא בְּלִקּוּטֵי מוֹהַר"ן תּוֹרָה ב' עַיִן שָׁם, וְיֵשׁ אִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא מֵעֲבוֹדָה שֶׁלָּנוּ מִתּוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם וְכוּ', וּבֶאֱמֶת אֲנַחְנוּ (בְּשַׂר וָדָם) הוֹלְכִים בְּכָל פַּעַם מַטָּה מַטָּה, וְכָל דּוֹר גָּרוּעַ מֵהַדּוֹר הַקּוֹדֵם, אֲבָל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוֹלֵךְ בְּכָל פַּעַם גָּדוֹל יוֹתֵר, כִּי זֶה עִקַּר גְּדֻלָּתוֹ (כִּי גְּדֻלָּה זֶה חֶסֶד וְכַמּוּבָא בְּדִבְרֵי רַבּוֹתֵינוּ ז"ל), וּכְמוֹ שֶׁמּוּבָא בְּהַשִּׂיחוֹת שֶׁהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מַנְהִיג אֶת הָעוֹלָם בְּכָל פַּעַם יוֹתֵר יָפֶה (שֶׁעָנִיר). וְעַל כֵּן מְסַפֵּר בְּהַמַּשְׁנִיּוֹת הָאֵלּוּ אֵיךְ שֶׁהַדּוֹרוֹת הוֹלְכִים וּמִתְמַעֲטִים בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, אֲבָל הָעֵצָה שֶׁלְּעִנְיָן זֶה הָאִתְעָרוּתָא דִּלְעֵלָּא (רַחֲמָנוּת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הוֹלֵךְ וְגָדוֹל, וּבְפָרָט אַדְּרַבָּא כָּל מַה שֶּׁהַדּוֹר יוֹתֵר גָּרוּעַ הָרַחֲמָנוּת יוֹתֵר גָּדוֹל וְכוּ' וְדֵי לְחַכִּימָא) מְסַיֵּם עַל מִי לָנוּ לְהִשָּׁעֵן (כִּי הֲלֹא הָאִתְעָרוּתָא דִּלְתַתָּא שֶׁלָּנוּ הוֹלֵךְ וְקָטֵן) עַל אָבִינוּ שֶׁבַּשָּׁמַיִם (עַל אִתְעָרוּתָא דִּלְעֵלָּא שֶׁל רַחֲמָנוּתוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁהוֹלֵךְ וְגָדוֹל וְכָל מַה שֶּׁיּוֹתֵר גָּרוּעַ וְיוֹתֵר חוֹלֶה הָרַחֲמָנוּת יוֹתֵר גָּדוֹל עָלָיו). וּכְמוֹ לְמָשָׁל שֶׁרָאָה הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ הָרַחֲמָנוּת שֶׁעַל הָעוֹלָם בִּימֵי דּוֹר הַמַּבּוּל וְשָׁלַח לָהֶם אֶת נֹחַ. וְאַחַר כָּךְ שָׁלַח אֶת אַבְרָהָם אָבִינוּ וְכוּ', וּבְמִצְרַיִם שֶׁהָיוּ בְּמַדְרֵגָה הַתַּחְתּוֹנָה בְּמ"ט שַׁעֲרֵי טֻמְאָה נִכְמְרוּ רַחֲמָיו וְשָׁלַח לָהֶם רוֹעֶה נֶאֱמָן מֹשֶׁה רַבֵּנוּ עָלָיו הַשָּׁלוֹם לְגָאֳלָם. וְכֵן אַחַר כָּךְ בְּחָרְבַן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ נִכְמְרוּ רַחֲמָיו, וְשָׁלַח לָהֶם עֶזְרָא הַסּוֹפֵר שֶׁרָאוּי הָיָה וְכוּ' אִלְמָלֵא מֹשֶׁה קָדְמוֹ. וּבְחָרְבַן בַּיִת שֵׁנִי דְּחָמִיר לָן, הֶעֱמִיד לָנוּ בּוּצִינָא קַדִּישָׁא רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחָאי זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אָמֵן וְכוּ'.

וְאַחַר כָּךְ הִתְחִיל נִיצוֹץ מָשִׁיחַ הָאֲר"י הַקָּדוֹשׁ זְכוּתוֹ יָגֵן עָלֵינוּ אָמֵן. וְאַחַר כָּךְ נִכְמְרוּ רַחֲמָיו עַל הַדּוֹרוֹת שֶׁהוֹלְכִים וּמִתְמַעֲטִים וְהֶעֱמִיד אֶת הַבַּעַל שֵׁם טוֹב הַקָּדוֹשׁ וְהַחֲבָרְיָא. וְאַחַר כָּךְ שֶׁהָלְכוּ וְנִתְמַעֲטוּ הַלְּבָבוֹת עוֹד בִּימֵי רַבֵּנוּ שֶׁהִתְחִיל אוֹר הַבַּעַל שֵׁם טוֹב לִשְׁקֹעַ, נִכְמְרוּ רַחֲמֵי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ מְאֹד, וְשָׁלַח אֶת רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, שֶׁכְּבָר הֵכִין עַד מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ. וּבֶאֱמֶת שֶׁיִּהְיוּ הַדּוֹרוֹת גְּרוּעִים וּשְׁפָלִים מְאֹד, יִכְמְרוּ רַחֲמָיו מְאֹד מְאֹד וְיִשְׁלַח לָנוּ מְשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּעַצְמוֹ וְיִהְיֶה גְּאֻלָּה שְׁלֵמָה בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ אָמֵן.

(וּבֶאֱמֶת זֶה עִנְיַן נִפְלָא לְהִתְחַזְּקוּת לִגְאֻלָּה פְּרָטִית שֶׁל הָאָדָם בְּעַצְמוֹ לִגְאֻלַּת נַפְשׁוֹ (וְכֵן לִגְאֻלַּת גּוּפוֹ וְרוּחָנִיּוּתוֹ) שֶׁהָאָדָם רוֹאֶה שֶׁבְּכָל פַּעַם הוֹלֵךְ מַטָּה מַטָּה, יֵדַע וְיַאֲמִין שֶׁבְּכָל מַה שֶּׁהוּא עוֹשֶׂה אֶת שֶׁלּוֹ לְקָרֵב אֶת עַצְמוֹ לְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְאֵינוֹ רוֹאֶה חַס וְשָׁלוֹם תּוֹעֶלֶת וְאַדְרַבָּא וכו', אֲזַי הָרַחֲמָנוּת שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עָלָיו יוֹתֵר וְיוֹתֵר עַד שֶׁבֶּאֱמֶת שֶׁלִּפְעָמִים כְּשֶׁהָאָדָם בַּדִּיוֹטָא הַתַּחְתּוֹנָה אָז הָרַחֲמָנוּת גָּדוֹל עַד שֶׁתְּחִלַּת הַמַּחֲשָׁבָה וְסוֹף הַמַּעֲשֶׂה קְשׁוּרִים זֶה בָּזֶה. וְזֶהוּ עִנְיַן חֲצוֹת, וְעִנְיַן הַלְּבָנָה כְּשֶׁהִיא בְּמִעוּטָהּ שֶׁאֵין מְעוּט יוֹתֵר אָז דַּיְקָא נוֹלְדָה מֵחָדָשׁ וְכֵן גַּרְעִין כְּשֶׁנִּתְבַּלָּה בָּעָפָר אָז דַּיְקָא יָצִיץ וְיִפְרַח. עַיֵּן בְּלִקּוּטֵי הֲלָכוֹת אוֹרַח חַיִּים הֲלָכָה א', וְדֵי לְחַכִּימָא).

נַצִּיג פֵּרוּשׁ הַשּׁוֹמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם עַל פִּי מָשָׁל מִמּוֹהַרַנַ"ת זַ"ל

סִפֵּר מוֹהַרַנַ"ת, אֵיךְ שֶׁבְּהִתְגַּבְּרוּת הַמַּחֲלֹקֶת שֶׁגָּבַר הַשֶּׁקֶר מְאֹד וְהִצְלִיחַ, וְהֶאֱמֶת מֻשְׁלָךְ כָּל כָּךְ אַרְצָה, עַד שֶׁכִּמְעַט אֵין לְהַאֲמִין בְּקִיּוּמוֹ, וְגַם הַכָּתוּב מֵעִיד עַל זֶה "וַתִּשָּׁלֵךְ אֱמֶת אַרְצָה". וְכָל זֶה הִתְעוֹרֵר בְּקִרְבּוֹ פַּעַם בַּבֹּקֶר קֹדֶם הַתְּפִלָּה עַד שֶׁמַּחֲמַת זֶה לֹא הָיָה בְּיָכְלְתּוֹ לְהִתְפַּלֵּל כְּמוֹ שֶׁצְּרִיכִים לְהִתְפַּלֵּל. וְכֵן בְּקַטְנוּת מֹחִין אֵלּוּ הִתְחִיל לְהִתְפַּלֵּל עַד שֶׁהִגִּיעַ לִפְסוּקֵי דְּזִמְרָה, וְכִמְעַט שֶׁהָיָה לְאַחַר יֵאוּשׁ בִּתְפִלָּה זוֹ לָבוֹא בְּגַדְלוּת הַמֹּחִין. אָמְנָם כְּשֶׁהִגִּיעַ לְהַפְּסוּק "הַשּׁוֹמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם", פִּתְאֹם זָכָה לְהִתְנוֹצְצוּת הִתְרוֹמְמוּת הַמֹּחִין וְשִׂמְחָה בְּלִבּוֹ. וּבֵאֵר לְעַצְמוֹ הַפְּסוּק עַל פִּי מָשָׁל. לְדֻכְּס אֶחָד הָיָה לוֹ גַּן נִפְלָא, שֶׁבּוֹ נִמְצְאוּ וְגָדְלוּ כָּל מִינֵי חֶלְקֵי הַצּוֹמֵחַ שֶׁבָּעוֹלָם, לְבַד מִין אֶחָד, שֶׁחָלְפוּ שָׁנִים הַרְבֵּה וְלֹא נִמְצָא בְּהַגַּן הַזֶּה מֵהַמִּין שֶׁהוּא יְקַר הַמְּצִיאוּת. עַד שֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן וְהִשִּׁיג גַּרְעִין אֶחָד מִמִּין הַצּוֹמֵחַ הַזֶּה וְהִזְרִיעַ אוֹתוֹ בְּגַנּוֹ. וּמֵהַמִּין שֶׁהַגַּרְעִין הַזֶּה הָיָה יָחִיד מְיֻחָד וּמְיֻחָס בְּגַנּוֹ, וְדַוְקָא עַל גַּרְעִין כָּמוֹהוּ, הַסַּכָּנָה מְרַחֶפֶת בְּיוֹתֵר עַד שֶׁרוֹאִין אוֹתוֹ מְגֻדָּל, הֵן מִצַּד הַמַּכְשִׁירִים לְגַדּוּלוֹ שֶׁצְּרִיכִים לִהְיוֹת מְכֻוָּנִים בְּשָׁעָה שֶׁהוּא צָרִיךְ לָהֶם, וּבְמִדָּה מְצֻמְצֶמֶת לֹא פָּחוֹת וְלֹא יוֹתֵר, וְהֵן מִצַּד הַצִּפֳּרִים הָאוֹרְבִים עַל הַגַּרְעִינִים, וּבְכֵן הִפְקִיד עַל גַּרְעִין זֶה שׁוֹמְרֵי־שָׁעוֹת מְיֻחָדִים שֶׁתָּמִיד יַשְׁגִּיחוּ עַל גַּרְעִין זֶה בְּעֵינָא פְּקִיחָא, לֹא יָסִירוּ עַיִן מֵעָלָיו אַף רֶגַע אֶחָד. כֵּן עִם הָאֱמֶת הַיָּקָר הַמְּצִיאוּת וּמֻשְׁלָךְ אַרְצָה וְעוֹבֵר עָלָיו מַה שֶּׁעוֹבֵר, אֲבָל אֵין לִפְחֹד עַל הָאֱמֶת הַמֻּשְׁלָךְ אֱמֶת אַרְצָה, וְהוּא בְּעַצְמוֹ "הַשּׁוֹמֵר אֱמֶת לְעוֹלָם" עֵינָיו עָלָיו תָּמִיד, עֲדֵי אֱמֶת

מֵאֶרֶץ תִּצְמַח תִּגְדַּל וְתַצְלִיחַ וְתַעֲשֶׂה פְּרִי וּשְׂפַת אֱמֶת תִּכּוֹן לָעַד. וְאַחֲרֵי זֶה הָיְתָה תְּפִלָּתוֹ תְּפִלַּת צַדִּיקִים, בְּגִילָ"ה רִנָּ"ה דִּיצָ"ה וְחֶדְוָ"ה.

אֶחָד הִתְאוֹנֵן לְפָנֵי מוֹהַרַנַ"ת זַ"ל אוֹדוֹת עֲבוֹדַת ה' וְנִחַם אוֹתוֹ בָּזֶה שֶׁאָמַר לוֹ בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: טוּסְט אַ קוּק אִיךְ בִּין שׁוֹין אַ גְּראוּוֶער יְהוּד, אִין בֶּענְק אוֹיךְ צוּ זַיין אֵיין הֶערְלִיכֶער יְהוּד [תִּסְתַּכֵּל אֲנִי כְּבָר יְהוּדִי עִם זָקָן אָפוֹר וַאֲנִי עוֹד מִתְנַעְגֵּעַ לִהְיוֹת יְהוּדִי כָּשֵׁר].

עוֹד אָמַר, מֶען דַּארְף אִין דֶּער יוּגֶענְד אַסַאךְ הָאַרְעוֹוען מֶען זָאל הֶערְשְׁט אוֹיף דֶּער עֶלְטֶער זַיין אַפְּרָאסְטֶער הֶערְלִיכֶער יְהוּד [בִּימֵי הַנְּעוּרִים צְרִיכִים לַעֲמֹל הַרְבֵּה כְּדֵי שֶׁבִּימֵי הַזִּקְנָה יִהְיוּ לְפָחוֹת יְהוּדִי כָּשֵׁר פָּשׁוּט].